

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené dámy a pánové,

aktuální vydání Bulletinu lidských práv zahajujeme příspěvkem Pavla Doubka o jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě v druhé polovině roku 2020. Jaké důležité závěry přinesly Výbor pro lidská práva, Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva, Výbor pro odstranění diskriminace žen nebo Výbor pro práva dítěte? A jak jejich zasedání ovlivnila probíhající pandemie?

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost diskutuje Tereza Šťastná protidrogovou válku prezidenta Duterteho na Filipínách a možnosti Mezinárodního trestního soudu vládní aktivity vyšetřovat. Jana Šikorská se poté zamýšlí nad možnými souvislostmi mezi pandemií a pácháním zločinů podle mezinárodního práva.

Zuzana Andreska z evropské sekce informuje o rozhodnutí Soudního dvora EU, který upřesnil

pravidla směrnice o volném pobytu. Za jakých podmínek lze létat po Evropě bez občanství EU?

V sekci Mezinárodní politika, byznys a lidská práva se Tereza Ciupková věnuje prezidentským volbám v Bělorusku. Jakou pozici bude mít Alexandr Lukašenko, který se oficiálním vítězem stal již pošesté v řadě?

Pavel Doubek z české sekce se zaměřuje na COVID-19 v českých věznicích. Výbor proti mučení Rady vlády ČR na svém zasedání diskutoval opatření zavedená v těchto zařízeních a přijal tři konkrétní doporučení.

Hezký začínající podzim Vám přeje

Jan Lhotský

Editor Bulletinu lidských práv
Vedoucí Centra pro lidská práva a demokracii

Obsah

Téma	 3
• Závěry jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za leden–červenec 2020	3
1) Mezinárodní trestní spravedlnost	 7
• Bude Mezinárodní trestní soud vyšetřovat protidrogovou válku na Filipínách po jejich odstoupení od Římského statutu?	7
• COVID-19 a mezinárodní trestní spravedlnost: vymyšlený problém?	10
2) Evropský systém ochrany lidských práv	 13
• Za jakých podmínek lze létat po Evropě bez evropského občanství?	13
• Politici, kterým jde o mandát, nikdy nejsou nestranní, říká ESLP	16
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva	 19
• Volby v Bělorusku jako vizitka trvajících autoritářského režimu	19
• Nový vývoj v Mali: Odstoupení prezidenta Keity jako důsledek protestů	22
• Více než sto mrtvých horníků: vláda v Myanmaru stále nemá kontrolu nad bezpečností těžebního průmyslu	24
4) Česká republika a lidská práva	 26
• COVID-19 ve věznicích: Zasedání Výboru proti mučení Rady vlády ČR pro lidská práva	26
• Soudcovská etika ve světle případu soudce Alexandra Sotoláře	29
• Policie zahájila vyšetřování kauzy nucené účasti ve filmech pro dospělé	31
Monitoring lidskoprávních publikací	33
Redakce Bulletinu	34

Citace titulní fotografie: OSN v Ženevě, Photo by Mat Reding on Unsplash

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, **na webu Centra** najdete řadu zajímavých informací. V sekci **Blog** naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci **Akce** se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například **seznam letních škol**, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále **manuál výzkumu lidských práv** s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Závěry jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za leden–červenec 2020

Pavel Doubek

V období od ledna do července letošního roku proběhlo pět zasedání čtyř lidskoprávních výborů OSN, během nichž výbory posuzovaly periodické zprávy vybraných států o plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv o lidských právech a zabývaly se též stížnostmi jednotlivců. K jakým závěrům vybrané výbory došly? A jak byla jejich činnost ovlivněna pandemií COVID-19?

Lidskoprávní výbory OSN jsou expertní orgány zřízené na základě mezinárodních smluv OSN o lidských právech a slouží k monitorování jejich závazků. Každý výbor přijímá v pravidelných cyklech zprávy vybraných smluvních států, hodnotí je a na jejich základě vydává tzv. závěrečná doporučení adresovaná vládám smluvních států. Povinností států je s výbory spolupracovat a jejich doporučení realizovat. Mimo to výbory přijímají individuální stížnosti jednotlivců týkající se porušení lidských práv v konkrétních případech. V souhrnu výbory ve sledovaném období posuzovaly 24 periodických zpráv a přijaly celkem 62 stížností.

Narušení činnosti výborů pandemií COVID-19

V rámci zasedání konkrétního výboru probíhá projednávání periodických zpráv smluvních států. Při tom platí obecné pravidlo, že se konají dvě tříhodinová jednání za účasti členů výboru a delegace smluvního státu (tzv. konstruktivní dialog).[1] S ohledem na vypuknutí koronavirové pandemie však byla taková setkání ze strany OSN vyhodnocena jako riziková a musela být přijata preventivní opatření.

Zásadním opatřením byl odklad všech zasedání výborů, která byla naplánována na období duben – květen 2020. Konkrétně byla odložena zasedání pěti výborů.[2] Přerušeno muselo být též již zahájené 128. zasedání Výboru pro lidská práva. Původně byl odklad stanoven do června 2020, avšak vzhledem k přetrvávajícímu riziku bylo projednávání periodických zpráv přesunuto až do příštích termínů zasedání.[3]

Ilustrační foto [1]

Výbor pro lidská práva: situace ve Středoafrické republice

Výbor pro lidská práva je expertní orgán sloužící k monitorování závazků vyplývajících z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Ve sledovaném období proběhla dvě zasedání výboru. Na svém 128. zasedání projednal výbor zprávy pěti zemí (Středoafrická republika, Portugalsko, Tunisko, Uzbekistán a Dominika) a zabýval se celkem 38 individuálními stížnostmi.

Výbor se věnoval situaci ve Středoafrické republice, kde od roku 2013 probíhá občanská válka, v níž proti sobě stojí vláda a různorodé skupiny rebelů a vojenských milic. V důsledku války ztratila centrální vláda kontrolu nad částmi svého území a není tak schopna zaručit ochranu základním právům a svobodám civilního obyvatelstva. Navzdory této situaci však výbor zdůraznil, že dané obtíže, které brání centrální vládě v účinné kontrole nad některými částmi země, ji nezabavují povinnosti využít všech dostupných prostředků k ochraně práv všech osob na území státu.

Výbor zejména poukazuje na urychlené zřízení Zvláštního trestního soudu a zahájení činnosti Národní komise pro lidská práva. Zdůrazňuje též

nutnost odzbrojení nevládních militantních skupin, které jsou odpovědné za vraždění a mučení civilního obyvatelstva v nejrůznějších částech země. Důležité je též personální posílení soudnictví, aby se výkonu spravedlnosti dostalo všem osobám na území.

Výbor pro hospodářská kulturní a sociální práva: situace na Ukrajině

Na přelomu února a března 2020 se uskutečnilo 67. zasedání monitorovacího orgánu Mezinárodního paktu o hospodářských, kulturních a sociálních právech. Výbor projednal zprávy z 5 zemí a zabýval se 7 stížnostmi (všechny směřovaly proti Španělsku).

Výbor poukázal na problém vnitřního vysídlování osob na Ukrajině. Podle zjištění výboru se v zemi nachází až 1,4 milionu vnitřně vysídlených osob, kterým není zajištěno adekvátní bydlení, zdravotní péče a přístup ke vzdělání. Zvláštní zranitelnou skupinou jsou vnitřně vysídlené ženy, které se dvakrát častěji než muži ocitají pod hranicí chudoby. Výbor doporučil Ukrajině, aby vypracovala komplexní

vnitrostátní strategii a akční plán pro integraci vnitřně vysídlených osob a jejich přístup k hospodářským, sociálním a kulturním právům.

Další skupinou stojící na okraji ukrajinské společnosti jsou Romové. Řada příslušníků romského etnika postrádá průkaz totožnosti, což je podle zjištění výboru překážka k zajištění právní pomoci (i ze strany státem zřízených středisek bezplatné právní pomoci). V důsledku toho se Romové méně často obrací na soudy a překážkám čelí i v oblasti zaměstnanosti, bydlení, zdravotní péče a vzdělávání.

V neposlední řadě se výbor zabýval znevýhodňováním osob žijících na území Doněcka a Luhanska, což jsou sporná území, na nichž ukrajinská vláda od roku 2014 nevykonává plnou jurisdikci. Problém představuje zejména přístup k výplatě důchodů a dalších plateb sociálního zabezpečení. Ty jsou totiž podmíněny prokázáním pobytu na vládou kontrolovaném území, případně vstupem na toto území každých 60 dnů. Výbor zdůraznil, že tato podmínka je pro řadu osob (zejména osob s omezenou pohyblivostí) nesplnitelná. Dalším problémem je neuznávání rodných a úmrtních listů vydaných úřady na tomto území.

[Rebelové ve Středoafričské republice \[2\]](#)

Univerzální periodický přezkum OSN v Ženevě [3]

Výbor pro odstranění diskriminace žen: stereotypy a násilí na ženách

Koronavirus zasáhl částečně do práce monitorovacího orgánu Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen. Zatímco na únorovém 75. zasedání se ještě výbor stihl řádně zabývat zprávami 8 zemí a zabýval se 8 stížnostmi, následující 76. zasedání v červenci již bylo narušeno a výbor pouze projednal jednu individuální stížnost.

V naprosté většině zemí shledal výbor řadu případů, kdy byly ženy vystaveny fyzickému či duševnímu násilí, jakožto projevu stereotypů, které dosud ovládají tamní společnost a právo. Výbor například zkritizoval Afghánistán (a obdobně též Pákistán) za to, že zde stále dochází k zabíjení ve jménu tzv. cti; jsou realizovány nucené a dětské sňatky; dochází k přísnému trestání tzv. morálních zločinů jako je například cizoložství nebo útěk z domova. Jsou nadále používány tzv. testy panenství, jejichž výsledky se používají k diskreditaci svědectví žen v trestním řízení. Bulharsko bylo kritizováno, že nadále přetrvávají dětské či nucené sňatky, zejména mezi romskými dívkami, a to navzdory existenci právních předpisů, které dětské sňatky zakazují.

V případě Zimbabwe výbor ocenil postupnou kriminalizaci těchto praktik a ukončení dětského manželství, nicméně stále je znepokojen všeobecnou

beztrestností za takové škodlivé praktiky a neexistencí odsuzujících rozsudků v případech manželství dětí.

Výbor pro práva dítěte: dopad klimatu na práva dítěte

Monitorovací orgán Úmluvy o právech dítěte uskutečnil ve sledovaném období dvě zasedání. Na svém 83. zasedání projednal zprávy ze 6 zemí a zabýval se 9 stížnostmi. Následující zasedání v březnu se zaměřilo na projednání periodických zpráv ze 3 zemí. Příští zasedání se koná v září a na něm výbor projedná rovněž periodickou zprávu České republiky.

Stále častěji se ve zprávách výboru objevují problémy změny klimatu, které mají přímý vliv na zdravý vývoj dítěte. Naléhavěji tyto problémy vystupují u ostrovních států, které jsou přímo ohroženy, například zvyšující se hladinou oceánů, častými tajfuny, apod. V závěrečných doporučeních adresovaných Cookovým ostrovům výbor vyjádřil znepokojení nad nepříznivými dopady globální změny klimatu a přírodních katastrof na práva dítěte, včetně práva na život, přežití a rozvoj, nediskriminace, vzdělání, zdraví, zajištění odpovídajícího bydlení, pitné vody a hygieny. V závěrečných doporučeních adresovaných Tuvalu pak výbor vyjádřil znepokojení nad kontaminací zásob podzemních vod v důsledku

stoupající hladiny moře, což znemožňuje přístup k pitné vodě a hygienickým zařízením pro děti, a to i ve školách.

U obou zemí též výbor kritizoval nedostatečné začlenění práv a potřeb dětí do politik a programů v oblasti klimatu (obdobně též závěrečná doporučení adresovaná Mikronésii) a nedostatečný prostor pro děti, aby se mohly samy účastnit diskuzí a rozhodování o opatřeních v oblasti klimatu.

S vědomím toho, že odvrácení klimatické hrozby není v silách jednoho státu, doporučil výbor usilovat o dvoustrannou, mnohostrannou, regionální a mezinárodní spolupráci.

Poznámky

- [1] Human Rights Committee, Working Methods (<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CCPR/Pages/WorkingMethods.aspx>)
- [2] Výboru pro nucená zmizení, Výboru pro migrující pracovníky, Výboru pro odstranění rasové diskriminace, Výboru proti mučení, Výboru pro práva dítěte a Výboru pro lidská práva.
- [3] Některé výbory uskutečnily zasedání online, avšak bez projednávání periodických zpráv. Například online zasedání Výboru pro odstranění rasové diskriminace (<https://imadr.org/cerd101-online/>)

Zdroje

Committee on Economic, Social and Cultural Rights, Concluding observations on the seventh periodic report of Ukraine, E/C.12/UKR/CO/7, 2 April 2020

- Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Concluding observations on the sixth periodic report of the Republic of Moldova, CEDAW/C/MDA/CO/6, 10 March 2020
- Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Concluding observations on the third periodic report of Afghanistan, CEDAW/C/AFG/CO/3, 10 March 2020
- Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Concluding observations on the eighth periodic report of Bulgaria, CEDAW/C/BGR/CO/8, 10 March 2020
- Committee on the Rights of the Child, Concluding observations on the second periodic report of the Federated States of Micronesia, CRC/C/FSM/CO/2, 3 April 2020.
- Committee on the Rights of the Child, Concluding observations on the combined second to fifth periodic reports of the Cook Islands, CRC/C/COK/CO/2-5, 2 April 2020
- Committee on the Rights of the Child, Concluding observations on the combined second to fifth periodic reports of Tuvalu, CRC/C/TUV/CO/2-5, 31 March 2020
- Human Rights Committee, Concluding observations on the third periodic report of the Central African Republic, CCPR/C/CAF/CO/3, 30 April 2020
- United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, COVID-19: UN Human Rights Treaty Bodies postpone meetings until June (<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25723&LangID=E>)

Fotografie

- [1] Ilustrační foto, autor:geralt, 27. února 2020, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.
- [2] Rebel in northern Central African Republic, autor: hdpctcar, 15. června 2007, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 2.0, editace: ořez.
- [3] Universal Periodic Review of Israel, autor: UN Geneva/Jean-Marc Ferré, 29. ledna 2013, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0, editace: ořez.
- [4] Shelling aftermath in Horlivka, Donetsk district, Eastern Ukraine, 11 June 2015-2, autor: Mstyslav Chernov, 11. června 2015, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY SA 4.0, editace: ořez.

Následky střelby v Doněcku na Ukrajině [4]

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Jan Lhotský

Bude Mezinárodní trestní soud vyšetřovat protidrogovou válku na Filipínách po jejich odstoupení od Římského statutu?

Tereza Štastná

Prezident Duterte nadále pokračuje s protidrogovou válkou na Filipínách, která si dle odhadů OSN vyžádala již kolem dvaceti sedmi tisíc životů. Poté, co s účinností od března roku 2019 odstoupila Filipínská republika od Římského statutu, Mezinárodní trestní soud nadále pokračuje v tzv. předběžném šetření tamních vládních aktivit.

„Pokud se dostanu do prezidentského paláce, udělám to, co jsem dělal jako starosta. Vy, obchodníci s drogami, příživníci a povaleči, raději byste měli odejít, protože vás zabiju“. Tento výrok prohlásil Rodrigo Roa Duterte v předvečer svého zvolení do prezidentského úřadu v květnu roku 2016 před více než třemi sty tisíci lidmi.

Ode dne nastoupení do prezidentského úřadu v červnu roku 2016 vede protidrogovou válku, která si dle oficiálních zpráv filipínské vlády vyžádala 8 663 obětí. Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva však odhadl počet zabití v souvislosti protidrogovou válkou na více než dvacet sedm tisíc.

Protidrogová kampaň, která pravděpodobně zahrnuje mimosoudní popravy, může představovat zločiny proti lidskosti. Výzkum organizace Human Rights Watch zjistil, že policie falšuje důkazy, které ospravedlňují tato usmrcení.

Situace na Filipínách dle zprávy OSN

Podle zprávy Úřadu Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (*Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights*, OHCHR) z června tohoto roku, která varuje před beztrestností a požaduje nezávislé vyšetřování zneužívání obyvatelstva Filipín, mohlo být během války s drogami zabito několik desítek tisíc lidí. Ve zprávě bylo také uvedeno, že boj proti drogám, který zahájil prezident Duterte hned

Michelle Bachelet, Vysoká komisařka OSN pro lidská práva [1]

poté, co vyhrál volby a dal slib zbavit zemi drogové kriminality, došlo k rozsáhlým a systematickým mimosoudním popravám.

Zpráva dodává, že rétorika nejvyšších úředníků potenciálně povzbudila policii, aby se chovala, jako by měla povolení zabíjet. Dále se v ní uvádí, že vynucování veřejného pořádku a zaručení národní bezpečnosti v zemi je často na úkor lidských práv, zejména práva na spravedlivý proces, a koliduje s principy právního státu.

Od poloviny roku 2016 bylo na Filipínách zaregistrováno pouze jedno odsouzení za zabití podezřelého z drogové kriminality při policejní operaci. Zpráva OHCHR uvádí, že policie pravidelně přepadává domy a soukromý majetek bez soudního příkazu a systematicky nutí podezřelé k tomu, aby činili sebeobviňující prohlášení pod pohrůzkou násilí. Vláda však tato obvinění popírá.

Ve zprávě OHCHR je rovněž vyjádřeno znepokojení nad postupy orgánů veřejné moci, které jsou stále více normalizovány způsobem, jež bude

velmi obtížné zvrátit. Dále byl zaregistrován zvyšující se počet zahájených trestních stíhání osob, které kritizovaly kroky vlády na online platformách.

OHCHR taktéž zdokumentoval, že v letech 2015 až 2019 bylo v souvislosti s jejich prací zabito nejméně 248 obránců lidských práv, právníků, novinářů a odborářů. Zpráva však uvádí, že bez dalšího vyšetřování nemohla ověřit počet mimosoudních vražd, které byly spáchány v rámci protidrogových zásahů.

Vnitrostátní vyšetřování

Protidrogová válka neprobíhá jen proti odpůrcům z řady veřejnosti, ale i kritikům kontroverzní politiky prezidenta působících v orgánech veřejné moci. Významná kritička stávajícího prezidenta, senátorka a lidskoprávní právnička Leila de Lima, která byla vzata do vazby v roce 2017 na základě obvinění ze zapojení do obchodu s drogami v době jejího působení v úřadu ministryně spravedlnosti, je nadále ve vazbě. V květnu roku 2018 podnikl fili-

Demonstrace proti drogové válce z roku 2016 [2]

pínský Nejvyšší soud bezprecedentní kroky k odvolání jeho předsedkyně Marie Lourdes Sereno, která vystupovala proti Duterteově kontroverzní politice a protidrogové válce.

V návaznosti na tyto události a podezření na porušování lidských práv požaduje Vysoká komisařka OSN pro lidská práva nezávislé a účinné domácí vyšetřování mimo jiné výše uvedených politických obvinění. Rovněž uvedla, že pokud ze strany Filipín nepřijde žádná důvěryhodná odpověď, její kanclář učiní další kroky.

OHCHR není jediným orgánem vyšetřujícím údajné porušování lidských práv v zemi. Mezinárodní trestní soud (MTS) v současné době také zkoumá situaci na Filipínách a obvinění ze zločinů spáchaných během protidrogové války.

Zahájí MTS vyšetřování?

Filipíny uložily svou ratifikační listinu Římského statutu dne v roce 2011, čímž přiznaly jurisdikci MTS v případě zločinů podle Římského statutu spáchaných na území Filipín nebo jeho státními příslušníky. Odstoupení Filipín z Římského statutu bylo oznámeno 17. března 2018 a nabylo účinnosti dne 17. března 2019. Podle článku 127 odst. 2 Statutu, je soud nadán pravomocí nad zločiny spáchanými během doby, ve které byl stát smluvní stranou Statutu, a tudíž může tuto jurisdikci vykonávat i poté, co odstoupení vstoupilo v účinnost.

Tzv. předběžné šetření (*preliminary examination*) tedy čtyřfázové posuzování toho, ohledně kterých událostí otevřít skutečná vyšetřování (*investigation*), bylo v souvislosti se situací na Filipínách vyhlášeno MTS v únoru 2018 a stále probíhá. Úřad žalobkyně MTS (*Office of the Prosecutor, OTP*) analyzuje zločiny údajně spáchané od 1. července 2016 v rámci kampaně „válka proti drogám“, kterou zahájila vláda Filipín, zejména pak prezident Duterte. OTP prošetřuje tvrzení, že od této doby byly zabity tisíce osob z důvodů souvisejících s jejich údajným zapojením do nezákonného užívání nebo obchodování s drogami.

Zatímco k některým zabitím došlo údajně v souvislosti se střetem mezi gangy nebo uvnitř gangů, OTP tvrdí, že mnoho z nahlášených incidentů zahrnovalo mimosoudní popravy v souvislosti s policejními protidrogovými operacemi.

Protesty proti prezidentu Dutertovi [3]

Postoj ostatních subjektů mezinárodního práva k situaci na Filipínách

OSN a MTS nejsou jedinými aktéry, kteří jednání orgánů veřejné moci na Filipínách zpochybňují. V lednu 2018 vyjádřila Evropská komise silné obavy z toho, že Filipíny nedodržují závazky v oblasti lidských práv v souvislosti se systémem obchodních preferencí s Evropskou unií, z něhož Filipíny těží.

Jsou tu ale i státy, které Filipíny v jejich protidrogové válce přímo či nepřímo podporují. Asijské vlády vyjádřily implicitní nebo explicitní podporu protidrogové kampani. Indonéská vláda v únoru 2018 udělila tehdejšímu generálnímu řediteli filipínské národní policie Ronaldovi de la Rosovi nejvyšší vyznamenání Řád cti (*Medal of Honor*) za inspiraci indonéské národní policie a indonéského lidu v boji proti drogám.

V květnu darovalo jihokorejské velvyslanectví v Manile a Národní agentura korejské policie více než 130 vozidel Filipínské národní policii, a to navzdory jejich úloze při „drogové válce“.

Kongres USA pravidelně přiznává pomoc filipínské vládě, včetně prodeje značného objemu zbraní, poskytování finančních prostředků na vymáhání práva a vojenské školení. Financování vymáhání

práva je omezeno na projekty léčby uživatelů drog a námořní a mezinárodní zákazové programy. Americká armáda také rutinně poskytuje filipínské armádě ojetá vojenská vozidla, lodě a jiné vybavení.

Prezident Duterte trvá na pokračování boje s drogami

Přes zájem o vyšetřování některých mezinárodních aktérů a pokračující předběžné šetření MTS se prezident Duterte zavázal, že bude pokračovat ve své protidrogové kampani až do konce svého funkčního období v roce 2022. Duterte také slíbil, že bude chránit policisty a agenty podílející se na boji s drogami před stíháním ze strany MTS.

Zdroje

- BBC. Philippines drugs war: UN report criticises 'permission to kill'. 04. června 2020. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-52917560>
- Human Rights Watch. Philippines Events of 2018. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/philippines>
- Human Rights Watch. Philippines' War on Drugs. Dostupné z: <https://www.hrw.org/tag/philippines-war-drugs>
- International Criminal Court. Republic of the Philippines. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/philippines>
- International Federation for Human Rights. Philippines: Incommunicado detention of Senator Leila de Lima. 05. června 2020. Dostupné z: <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/philippines-incommunicado-detention-of-senator-leila-de-lima>
- Rebecca Ratcliffe. The Guardian. Philippines war on drugs may have killed tens of thousands, says UN. 04. června 2020. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/04/philippines-police-may-have-killed-tens-of-thousands-with-near-impunity-in-drug-war-un>
- Rod Austin. The Guardian. 'War on drugs' makes Philippines fourth most dangerous country – report. 09. července 2019. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/global-development/2019/jul/09/war-on-drugs-makes-philippines-fourth-most-dangerous-country-report>
- The Washington Post. Thousands dead. Police accused of criminal acts. Yet Duterte's drug war is wildly popular. 23. října 2019. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/thousands-dead-police-accused-of-criminal-acts-yet-dutertes-drug-war-is-wildly-popular/2019/10/23/4fdb542a-f494-11e9-b2d2-1f37c9d82dbb_story.html

Fotografie

- [1] United Nations High Commissioner for Human Rights, autor: UN Photo/Jean-Marc Ferré. 3. září 2018, zdroj: flickr, CC BY-NC-ND 2.0, editace: ořez.
- [2] Philippines Drug War Protest #2, autor: VOCAL-NY (Voices Of Community Activists & Leaders), 11. října 2016. Zdroj: flickr, CC BY 2.0, editace: ořez.
- [3] Philippines Drug War Protest #2, autor: VOCAL-NY (Voices Of Community Activists & Leaders), 11. října 2016. zdroj: flickr, CC BY 2.0, editace: ořez.

COVID-19 a mezinárodní trestní spravedlnost: vymyšlený problém?

Jana Šikorská

Úvahy o dopadu pandemie COVID-19 na mezinárodní trestní spravedlnost jsou sporadické. Pro mnohé to jistě v dnešní době není prioritou. COVID-19 má však na MTS, podobně jako na jiná odvětví mezinárodního práva, viditelné dopady, které mohou z dlouhodobého horizontu poškodit snahu mezinárodního společenství skoncovat s beztrestností pro válečné zločince.

Propojení mezinárodního trestního práva s pandemií COVID-19, nebo jakoukoliv jinou globální zdravotní krizí, není přímočarý. Na první pohled by se dalo říci, že globální pandemie nemá na mezinárodní trestní právo žádný vliv, a souvislosti s pandemií proporce COVID-19 třeba hledat v jiných právních oblastech, mezi něž patří mezinárodní právo veřejné, popřípadě v lidských právech, nebo dokonce pouze ve vnitrostátních zákonech.

Je nepopíratelné, že mezinárodní trestní právo nestojí v boji proti pandemii v přední linii. Protože je však v dnešním globalizovaném světě všechno, včetně institucí a systémů, komplexně propojeno, podobně je tomu i v případě pandemie COVID-19, která zasahuje do různých oblastí života globální populace, a její efekt tak ovlivňuje i mezinárodní trestní spravedlnost.

Ponaučení z (nedávné) minulosti

Během vypuknutí eboly v Africe v roce 2013 se ukázala míra, do jaké může epidemie či pandemie ovlivňovat fungování mezinárodní trestní spravedlnosti a mezinárodní bezpečnosti. Fabricio Guariglia, ředitel divize prokuratury na Mezinárodním trestním soudu (MTS), ve svém článku na *Opinio Juris* vyzdvihuje tři případy, kdy se toto nešťastné propojení ukázalo naplno.

V roce 2017 se Lékaři bez hranic (*Médecins Sans Frontières*) obrátili na mezinárodní společenství s obavou o bezpečnost svých pracovníků, kteří v té době pomáhali v boji proti ebolě v oblasti, kde působily ozbrojené skupiny, jež páchaly zločiny vy-

Soudce Mezinárodního trestního soudu v roušce [1]

šetřované MTS. Aktivita skupiny znemožňovala lékařům z organizace plnohodnotně léčit pacienty eboly a zabraňovat tak šíření pandemie.

V roce 2018 požádala organizace Human Rights Watch MTS o stíhání pachatelů vražd v oblasti Kivu v Konžské demokratické republice, kteří rovněž znemožňovali léčení pacientů eboly, stejně jako vědecký výzkum o původu této nemoci.

Další propojení mezi činností MTS a léčením nemocí si bylo možné všimnout v Súdánu. Během vlády prezidenta Umara al-Bašíra mezinárodní organizace působící v Súdánu, které pomáhaly v zajišťování zdravotní péče v regionu, byly nuceny ze země odejít. Tento krok byl odvetou al-Bašíra za vydání zatykače na jeho osobu ze strany Mezinárodního trestního soudu.

V porovnání s rokem 2009 je situace v roce 2020 dramaticky odlišná. Al-Bašír je momentálně ve vazbě a v zemi probíhají četné aktivity pro omezení šíření pandemie COVID-19. V jejich čele jsou častokrát právě organizace, které byly v roce 2009 tehdejším prezidentem vyhoštěny.

Je tedy třeba říci, že pachatelé zločinů, kteří jsou na svobodě, dokáží těžit z kritických situací, jakými může být například pandemie. Výše uvedené příklady ilustrují možná propojení mezi aktivitami za účelem ochrany zdraví obyvatelstva a mezinárodní trestní spravedlností.

Fabricio Guariglia správně poznamenal, že pandemie a zločiny podle mezinárodního práva těží ze stejných toxických elementů – chudoba, nedostatek vzdělání, nedostatek ochrany lidských práv apod. Z toho vyplývá, že dopady pandemie jsou nejhorší v oblastech, které jsou dlouhodobě zmáhány konflikty a nepokoji. Právě tyto oblasti jsou v centru zájmu a působení mezinárodních organizací, jež na jejich území vysílají své zaměstnance, kteří mohou být následně zneužití na vyjednávání, jako tomu bylo ve výše uvedené situaci nuceného odchodu zdravotníků ze Súdánu.

Výše uvedené souvislosti lze rovněž ilustrovat na žádosti vlády Bolívie ze začátku září, aby MTS prošetřil situaci na jejím území. V oznámení (*referral*) se uvádí, že členové politické strany *Movimiento al*

Socialismo koordinovaně vytvářely blokády, kterými bránily přístupu zdravotníků a dodavatelů léčiv k části chudé populace, a tím přímo ohrožily jejich zdraví. Vláda Bolívie tvrdí, že zabránění přístupu k základní zdravotní péči v době pandemie COVID-19 a způsobení a utrpení byl záměrný čin podporovatelů uvedené politické skupiny, kterým chtěli vytvořit nátlak na vládu a tím oddálit prezidentské volby v zemi. Bolívie tvrdí, že toto jednání naplňuje skutkovou podstatu zločinů proti lidskosti. Oznámením se nyní bude zabývat žalobkyně MTS, která se rozhodne, jak dál postupovat. Aktuální vývoj tedy jasně poukazuje na souvislosti mezi pandemií a mezinárodní trestní spravedlností.

Pandemie COVID-19 vs. pandemie beztrestnosti

Dopady pandemie COVID-19 jsou výrazné i v Západním světě. Plošná opatření, která byla přijata na začátku pandemie (např. uzavření hranic, práce z domu, zákaz vycházení) mají v globalizovaném světě dopad i mimo hranice daného státu. V rámci mezinárodní trestní spravedlnosti se tato souvislost

Ilustrační foto [2]

Ilustrační foto [3]

projevuje v průtazích v soudních řízeních o válečných zločinech v západních státech. Například Švýcarsko muselo kvůli COVID-19 přesunout datum soudního řízení s Alieu Kosiah, lídrem ozbrojené skupiny, obviněným z válečných zločinů, které měl spáchat v Libérii.

OSN ve své tiskové zprávě vyjádřila znepokojení nad možností beztrestnosti pro jednotlivce již odsouzené za zločiny podle mezinárodního práva a za porušování práv civilistů. Fabian Salvioli, zvláštní zpravodaj OSN pro podporu pravdy, spravedlnosti, nápravy škod a záruk proti recidivě, vzkázal státům, že ochranná opatření v přeplněných věznicích nemohou vést k nižším trestům, popřípadě propuštění, pro jednotlivce odsouzené za genocidy nebo zločiny proti lidskosti. Hned na to však dodal, že státy mají také povinnost garantovat vězňům jejich základní práva, jakož i plnění základních hygienických a zdravotních standardů.

Pandemie COVID-19 a MTS

V moderním globalizovaném světě jsou všechny právní systémy a instituce vzájemně propojeny, podobně jako v pavučině, a změny v jedné části se mohou projevit v rámci celé pavučiny. Činnost MTS není výjimkou. Je patrné, že pandemie koronaviru poškodila mezinárodní vazby, minimálně na určitý

čas, a s tím do jisté míry utrpěla rychlost vyšetřování zločinů a potažmo celé mezinárodní trestní právo. Zůstává otázkou, do jaké míry se spolupráce opět plnohodnotně nastartuje, a s tím i dlouhotrvající boj proti jiné pandemii, pandemii beztrestnosti.

Zdroje

- Guariglia Fabricio. *Opinio Juris. COVID-19 Symposium: COVID-19 and International Criminal Law*. 04. duben. 2020. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/2020/04/04/covid-19-symposium-covid-19-and-international-criminal-law/>
- Mezinárodní trestní soud. *Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, Mrs Fatou Bensouda, on the referral by Bolivia regarding the situation in its own territory*. 09. Září. 2020. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=200909-otp-statement-bolivia-referral>
- Swissinfo. *Swiss court postpones Liberia war crimes trial over coronavirus*. 18. březen. 2020. Dostupné z: https://www.swissinfo.ch/eng/international-justice/_swiss-court-postpones-liberia-war-crimes-trial-over-coronavirus-/45625234.
- Úřad vysoké komisařky OSN pro lidská práva. *COVID-19: "No excuse for impunity for those convicted of crimes against humanity"* – UN expert on transitional justice. 29. duben. 2020. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25840&LangID=E>

Fotografie

- [1] Al Hassan trial opens at International Criminal Court. Autor: ICC-CPI. 14. červenec 2020. Zdroj: Flickr, editace: ořez.
- [2] COVID-19. Autor: UNICEF Ethiopia/Mulugeta Ayene. 9. duben 2020. Zdroj: Flickr. CC BY-NC-ND 2.0, editace: ořez
- [3] Safe and Dignified Burials in Guinea. Autor: United Nations Photo/Martine Perret. 17. leden 2015. Zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0, editace: ořez.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: Monika Hanych a Hubert Smekal

Za jakých podmínek lze létat po Evropě bez evropského občanství?

Zuzana Andreska

Soudní dvůr Evropské unie v červnu letošního roku upřesnil pravidla směrnice o volném pobytu. Ta stanoví, že rodinní příslušníci občanů EU, kteří jsou občany daného státu EU, nemají vízovou povinnost vůči ostatním unijním zemím.

V říjnu roku 2017 přiletěl se společností Ryanair z Londýna do Budapešti ukrajinský cestující. U sebe měl nebiometrický cestovní pas, již neplatnou pobytovou kartu rodinného příslušníka občana Evropské unie („Unie“) vydanou Spojeným královstvím a platnou kartu trvalého pobytu vydanou stejným státem. Vízum do Maďarska však neměl. Z toho důvodu mu policie zabránila ve vstupu do země a vyzvala Ryanair, aby cestujícího dopravil zpět do Londýna.

Maďarské generální ředitelství policie udělilo společnosti Ryanair pokutu ve výši 3 000 eur. Uloženou pokutu maďarská policie zdůvodnila tím, že společnost Ryanair nepřijala jakožto dopravce nezbytná opatření, aby zjistila, zda má uvedený cestující požadované cestovní doklady.

Směrnice o volném pohybu rodinných příslušníků občanů EU

Předmětem řízení o předběžné otázce byl výklad ustanovení směrnice, která upravuje podmínky výkonu jednoho ze základních pilířů evropské integrace – svobody pohybu osob. Konkrétně se jedná o právo volného pohybu a pobytu na území členských států pro občany Unie a jejich rodinné příslušníky (dále jen „Směrnice“). Základním východiskem Směrnice je teze, která uvádí: „Má-li být právo všech občanů Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států vykonáváno v objektivně existujících podmínkách svobody a důstojnosti, je třeba je zaručit také jejich rodinným příslušníkům bez ohledu na jejich státní příslušnost.“[1] Rodinnými příslušníky jsou ve smyslu

Spor vznikl na základě udělení pokuty společnosti Ryanair [1]

Směrnice primárně manžel nebo manželka, resp. registrovaní partneři, dále pak děti mladší 21 let a vyživovaní rodiče občanů EU.

Řízení o předběžné otázce

Maďarský soud přerušil soudní řízení o pokutě uložené společnosti Ryanair a předložil Soudnímu dvoru EU několik předběžných otázek.

V první z nich se tázal, jak je třeba vykládat článek 5 odst. 2 Směrnice, který stanoví, že od vízové povinnosti jsou osvobozeni rodinní příslušníci s platnou pobytovou kartou. Maďarský soud se ptal, zda lze Směrnici vykládat v tom smyslu, že držení jak platné pobytové karty, tak karty trvalého pobytu osvobozuje rodinného příslušníka, který je jejím držitelem, od povinnosti získat vízum ke vstupu na území členského státu.

Ustanovení osvobozující od vízové povinnosti odkazuje pouze na držení pobytové karty, což je

doklad, kterým členský stát EU stvrzuje právo pobytu rodinných příslušníků občana EU, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu. Pobytová karta pak je při pobytu přesahujícím pět let nahrazena kartou trvalého pobytu. Ta se vždy po deseti letech automaticky prodlužuje. Cestující v daném případě měl kartu trvalého pobytu, nicméně pobytovou kartu, jejíž vydání předchází kartě trvalého pobytu, měl již propadlou.

Soudní dvůr uvedl, že neexistence odkazu na kartu trvalého pobytu nemůže sama o sobě a contrario prokázat vůli unijního normotvůrce vyloučit rodinné příslušníky občana Unie, kteří jsou držiteli karty trvalého pobytu, z nároku na osvobození od povinnosti získat vízum ke vstupu na území členských států. Jak pobytová karta, tak karta trvalého pobytu jsou dokumenty, jejichž držení rodinné příslušníky osvědčuje, že tyto osoby mají právo pobytu, a tedy právo na vstup na území členských států.

Kromě toho Soudní dvůr upozornil, že nabytí práva trvalého pobytu je podmíněno tím, že rodinní

příslušníci s občanem Unie v hostitelském členském státě nepřetržitě legálně pobývají po dobu pěti let, což nutně znamená, že předtím měli právo pobytu v tomto státě po dobu delší než tři měsíce. Soudní dvůr EU předběžnou otázku zodpověděl na základě výkladu ve světle preambule Směrnice. Z článku 5 odst. 2 dle něj vyplývá, že rodinní příslušníci občana Unie, kteří již získali pobytovou kartu, jsou osvobozeni od povinnosti získat vízum ke vstupu na území členských států.

Stačí trvalý pobyt ve Spojeném království pro vstup do Schengenského prostoru?

Druhá předběžná otázka se týkala státu, který rodinnému příslušníkovi občana EU vydal kartu trvalého pobytu. V tomto případě tak učinilo Spojené království, tedy stát, jenž není součástí schengenského prostoru. Soudní dvůr opět provedl kontextuální výklad. Uvedl, že obecné ustanovení obsažené v čl. 3 odst. 1 Směrnice stanoví, že se vztahuje na všechny občany Unie, kteří se

Letecké společnosti nemají povinnost kontrolovat vztah mezi rodinnými příslušníky osob s pobytovou kartou země EU [2]

Potvrzení o trvalém pobytu k bezvизovému styku v rámci EU stačí [3]

stěhují do jiného členského státu a na rodinné příslušníky, kteří je doprovázejí nebo následují. Zavedení rozdílů mezi rodinnými příslušníky podle členského státu, který jim vydal kartu trvalého pobytu, by vyloučilo některé z nich z nároku na toto osvobození od vízové povinnosti, a bylo by tedy v rozporu s uvedeným obecným ustanovením.

Ve třetí předběžné otázce Soudní dvůr na základě námitek maďarské policie odpovídal na otázku, zda je držení pobytové karty dostatečným důkazem toho, že držitel karty má postavení rodinného příslušníka občana Unie, nebo zda je nutné jeho vztah k občanovi EU dále ověřovat. K tomu Soudní dvůr stručně uvedl, že pobytové karty i karty trvalého pobytu jsou udělovány pouze rodinným příslušníkům občanů EU a další ověření by tedy bylo nadbytečné.

Soudní dvůr ve věci Ryanair Designated Activity Company proti Országos Rendőr-főkapitányság upřesnil výklad Směrnice o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států. Občané Unie, ale i jejich rodinní příslušníci ze zemí mimo EU mají nyní větší jistotu v oblasti svého práva na volný pohyb.

Poznámky

- [1] Bod pět preambule Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS).

Zdroje

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS).

Soudní dvůr Evropské unie. Věc C-754/18: Ryanair Designated Activity Company v Országos Rendőr-főkapitányság, 18. června 2020 (<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=227563&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=13968636>).

Fotografie

- [1] Spor vznikl na základě udělení pokuty společnosti Ryanair. autor: novakrider, 19. března 2019, zdroj: pixabay, CC0, editace: ořez.
- [2] Terminal 2A, autor: József Süveg, 18. Zář 2005, zdroj: wikimedia commons, CC BY 2.5, editace: ořez.
- [3] Munich Airport T1 L4 passport controls, autor: Vasyatka1, 18. ledna 2017, zdroj: wikimedia commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.
- [4] Aiurport Budapest Terminal 1, autor: Raimond Spekking, 15. Června 2009, zdroj: wikimedia commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

Cestujících po přistání v Budapešti čekalo překvapení [4]

Politici, kterým jde o mandát, nikdy nejsou nestranní, říká ESLP

Jakub Drahorád

Belgie je spolu s Norskem, Islandem a Lucemburskem jedním z posledních členských států Rady Evropy, ve kterém čerstvě zvolené legislativní těleso rozhoduje o korektnosti a legitimitě svých vlastní voleb. Do vnitrostátní diskuze o správnosti takového systému nyní přispěl i Evropský soud pro lidská práva.

Za první republiky fungoval v Československu speciální volební soud, který posuzoval, zda volby do (nejen) legislativních orgánů proběhly v souladu s tehdejšími nároky vznášenými na volební proces. Existence zvláštního tělesa měla zajistit, že legitimita voleb a tím i zvoleného orgánu bude v případě jakýchkoliv stížností či podezření ověřena nestrannými odborníky, jejichž rozhodnutí bude vyvolávat co nejméně pochybností u široké veřejnosti.

Přestože v samostatné České republice již tento orgán zanikl a jeho agenda byla přesunuta pod justiční těleso s širší působností, nároky na jeho nestrannost a odbornost při posuzování volebních stížností se nesnížily. A jakkoliv občas některá rozhodnutí našich současných „volebních“ soudů vyvolávají vzrušené diskuze odborné veřejnosti, je třeba uznat, že naprostá většina debat na toto téma se v České republice odehrává ohledně obsahu do-

Valonský parlament [1]

Valonská vlajka [2]

tčených rozhodnutí, nikoliv procesních rolí jejich jednotlivých aktérů.

Ačkoliv jeho fungování považujeme za zcela samozřejmé, napříč Evropou tak základní pojistka demokratického zřízení jako soudní přezkum volebních stížností není ničím automatickým. Například v Belgii již dlouhá léta řeší následující otázku: „Je v pořádku, aby o volebních stížnostech rozhodovali jen na základě své volné úvahy politici, kteří byli zvoleni právě ve volbách, jejichž legalitu a legitimitu posuzují?“ K ní se nyní svým rozsudkem *Mugemangango proti Belgii* vyjádřil i Evropský soud pro lidská práva (dále „ESLP“ či „Soud“).

Čím větší šance na změnu výsledků, tím menší šance na úspěch návrhu

Stěžovatel Germain Mugemangango se v roce 2014 ucházel o přízeň voličů ve volbách do valonského parlamentu. Mandát sice nezískal, výsledek byl však velmi těsný – k pozici regionálního zákonodárce mu chybělo pouhých čtrnáct hlasů. Protože se domníval, že takto těsný výsledek nemusí vzhledem k běžným chybám ve sčítacím procesu odpovídat realitě, zažádal o kontrolu a přepočítání více než 20 tisíc hlasovacích lístků, které byly zaznamenány coby prázdné, poškozené či sporné.

Orgánem příslušným k rozhodnutí o osudu jeho návrhu bylo v souladu s principem autonomie zákonodárné moci plénum čerstvě zvoleného parlamentu. Poslanci, kteří ještě stále nebyli oficiálně uvedeni do funkce, a jejichž zvolení mohlo být vyvráceno případným úspěchem a oprávněností některého z návrhů např. na přepočít hlasů, tak ve své podstatě rozhodovali o tom, zda si ještě před započítáním svého funkčního období chtějí komplikovat život.

Politici jsou schopni riskovat funkci už z definice

Ze zvolených zákonodárců tedy bylo vylosováno náhodných sedm (bez ohledu na politickou příslušnost či obvody, ve kterých byli zvoleni), kteří utvořili provizorní mandátový výbor. Ten si, přestože k tomu dle zákona nebyl nijak povinen, pozval stěžovatele ke slyšení, na kterém mohl zdůvodnit svůj návrh. Přítomni tomu byli coby členové výboru i dva stěžovateli přímí konkurenti z volebního obvodu. Ti se sice pouze na základě své svobodné vůle zdrželi své aktivní účasti na jednání výboru, jejich hlasy se však započítávaly při následném hlasování, zda výbor stěžovatelův návrh podpoří.

I přes zjevné nedostatky v nestrannosti celého procesu hlasování dopadlo pro návrh pozitivním výsledkem – výbor se usnesl, že existuje mnoho realistických scénářů přepočtu neplatných hlasů, které by v případě svého naplnění mohly změnit výsledek voleb. Stěžovatelův návrh tedy shledali za podložený.

Problém pro stěžovatele však znamenal fakt, že stanovisko výboru nebylo pro následné hlasování pléna komory jakkoli závazné – odchýlit se od něj bylo možné i bez jakéhokoliv vysvětlení, což se také přesně stalo. Na zamítnutí stěžovatelova návrhu navíc budoucím poslancům stačila prostá většina. Rozhodnutí bylo konečné a nebylo možné se proti němu odvolat k žádnému orgánu soudního typu. Poslední stěžovatelovu naději tak představoval právě Evropský soud pro lidská práva.

Soud zkoumal tři kritéria, porušení našel u všech

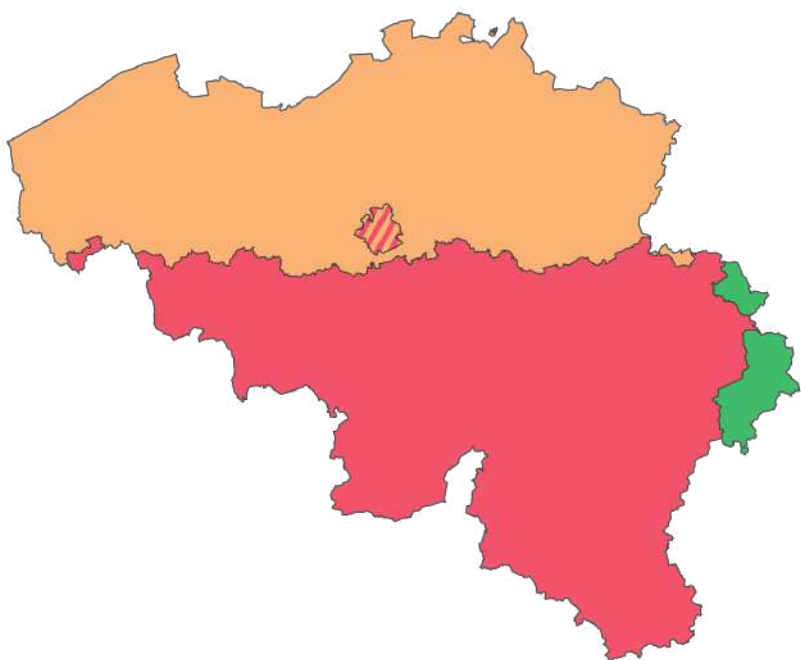
Soud se situací zabýval ze tří pohledů. Jednak zkoumal, zda byl orgán příslušný pro rozhodnutí nestranný, dále pak kritéria, na jejichž základě orgán rozhodoval, a v neposlední řadě ověřoval existenci

záruk, aby rozhodnutí bylo spravedlivé, objektivní a odůvodněné. Aby svému závěru dodal odbornější charakter, požádal rovněž o stanovisko k případu Benátskou komisi Rady Evropy, pro niž záruky přezkumu volebního procesu představují dlouhodobě jedno ze stěžejních témat činnosti.

Jak Benátská komise, tak i Soud dospěly k závěru, že belgické zákony nenaplňují standardy kladené na přezkum voleb. Tím Belgie porušila článek 3 dodatkového protokolu k Evropské úmluvě o lidských právech („Úmluva“), který stanovuje závazek členských států Rady Evropy pořádat svobodné volby, ve spojení se článkem 13 Úmluvy – tedy právem na účinné opravné prostředky. Porušení přitom Soud spatřoval hned v několika aspektech.

Prvním z nich byla absence nestrannosti v rozhodování. Dle názoru Soudu bylo toto kritérium porušeno nejen tím, že o osudu stěžovatelova návrhu rozhodovali jeho přímí konkurenti z volebního obvodu, ale i skutečností, že působnost v těchto otázkách přísluší parlamentu. Politické těleso totiž již ze své definice není a nikdy nemůže být považováno za politicky neutrální. Zákon navíc neklade žádné požadavky na povinné procesní prvky – slyšení stěžovatele v mandátovém výboru se uskutečnilo pouze na základě iniciativy výboru, vyžadováno však nebylo. Dle belgického práva by tak bylo v pořádku i rozhodnutí učiněné bez jakéhokoliv vyslechnutí stěžovatele a jeho názorů.

Členění belgické federace [3]

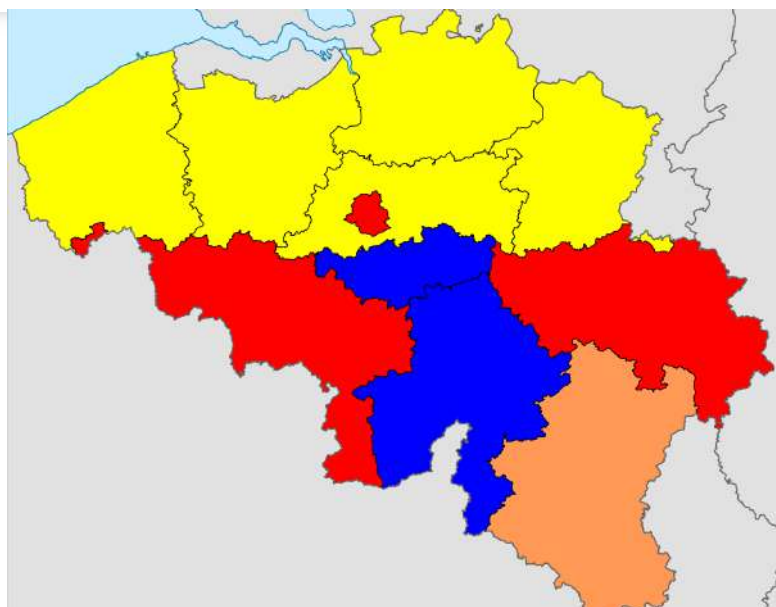
Dále Soud nebyl spokojen s kritérii, na základě kterých by stanovený „nestranný“ orgán měl o opodstatněnosti návrhů rozhodovat – a to z toho důvodu, že v belgických zákonech rovněž neexistují. Rozhodnutí, zda příslušné žádosti vyhovět, tak spadá čistě do diskreční pravomoci pléna sněmovny, což není v souladu s požadavkem na předvídatelnost procesu a principem právní jistoty.

Belgie selhala i ve třetím kritériu, a to odůvodněnosti rozhodnutí. Plénum sněmovny totiž nemělo žádnou povinnost (a také tak neučinilo) odůvodnit, proč v rozporu se závěry svého vlastního poradního orgánu stěžovateli nevyhovělo.

ESLP: Nesmíme vám říkat, co máte dělat

Přestože Soud tedy porušení Úmluvy shledal velmi jednoznačně, efekt, který bude mít tento rozsudek na situaci v Belgii, zůstává nejasný. Postup vypořádávání se s návrhy na přezkoumání voleb je totiž totožný nejen v dalších lokálních parlamentech, tedy vlámském a bruselském, ale i v belgickém parlamentu federálním.

Možná také proto, o jak citlivé téma se v Belgii jedná, se Soud zdráhal jednoznačně postavit proti principu autonomie zákonodárné moci ve volební agendě. Řekl totiž sice, že jakýkoliv politický orgán je již ze své definice zaujatý a nikdy tak nemůže kritériím Soudu a Benátské komise co do nestrannosti vyhovět, zároveň však dle svého názoru nemá pravomoc říci, že o přezkumu voleb by měl rozhodovat orgán soudní moci. Okénko pro příznivce zkoušení systémů, které by zajistily nestranné rozhodování i se zapojením parlamentu do procesu, tak zůstává otevřené. Bude tedy napínavé sledovat, jak se belgičtí legislativci se šalamounským výrokem ESLP

Valonsko je tradičně politicky rozdělené a výsledky voleb bývají těsné. V roce 2014 tomu nebylo jinak [4]

vypořádají - rozhodně se totiž nejedná o příběh, který by se blížil k rychlému uzavření.

Zdroje

Evropský soud pro lidská práva. Rozsudek velkého senátu Judgment Mugemangango proti Belgii - právní shrnutí. 10. července 2020. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=002-12906>.

Leloup, Mathieu. *Mugemangango v. Belgium: finally a Grand Chamber judgment on post-election disputes*. STRASBOURG OBSERVERS. 6. 8.. 2020 (<https://strasbourgobservers.com/2020/08/06/mugemangango-v-belgium-finally-a-grand-chamber-judgment-on-post-election-disputes/>)

Fotografie

- [1] Walloon Parliament main entrance.jpg, autor: Stephane.dohet, 25. října 2006, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.
- [2] Flag of Wallonia.svg, autor: Tom Lemmens, 7. července 2020, zdroj: Wikimedia Commons, CC0 1.0, editace: ořez.
- [3] Communities of Belgium.svg, autor: Ssolbergj, 18. července 2008, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.
- [4] Belgian federal election 2014 - Chamber - circumscriptions.svg, autor: Wikibelgiaan, 25. září 2014, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez. .

BLOG NA WEBU CENTRA

Věděli jste, že na Blogu Centra jsou další krátké články o lidskoprávních tématech? Podívejte se [zde](#).

Více na www.centrumlidskaprava.cz

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: Nela Černota

Volby v Bělorusku jako vizitka trvajících autoritářského režimu

Tereza Ciupková

V srpnu proběhly v Bělorusku prezidentské volby, jejichž oficiálním vítězem se stal již po šesté v řadě Alexandr Lukašenko. Legitimitu voleb nicméně podryvá předvolební zatýkání Lukašenkových oponentů i zřejmá manipulace s výsledky samotného hlasování. Volby tak vznítily mohutné protesty proti dlouhodobému potlačování základních práv v zemi a Alexandr Lukašenko bude do prezidentského úřadu nastupovat v nejslabší pozici od svého prvního zvolení.

Od vyhlášení samostatnosti Běloruska v roce 1994, kdy se stal Alexandr Lukašenko poprvé prezidentem, jej v úřadu zatím nikdo nevystřídal. Poprvé ve volbách zvítězil jako kandidát, který v zemi, která po rozpadu Sovětského svazu zažívala hlubokou krizi, prosazoval konec korupce v politických kru-

Světlana Cichanouská [2]

Běloruský prezident Alexandr Lukašenko [1]

zích, zastavení rozsáhlé privatizace a zlepšení vztahů se strategicky významným Ruskem.

Podle běloruské ústavy se prezident republiky volí většinovým systémem s dvoukolovým hlasováním. Druhé kolo hlasování se nicméně vyhláší pouze v případě, že žádný kandidát neobdrží více než 50 % v kole prvním. To se však od prvních voleb v roce 1994 nestalo a Lukašenko svůj post obhájil pouze v jednom kole. Stejně tomu bylo v letošních volbách, kdy podle oficiálních výsledků získal Lukašenko 80 % hlasů při 84% volební účasti. Tyto výsledky však zpochybňuje nejen opozice, ale i nezávislé mezinárodní orgány, jako OBSE, jíž vláda nezasláním včasné pozvánky neumožnila se hlasování jako nezávislý pozorovatel zúčastnit.

Už před samotným hlasováním situace nesměřovala ke konání demokratických voleb. Jedním z hlavních kritizovaných bodů je neumožnění kandidatury potenciálním Lukašenkovým oponentům. Po vy-

hlášení voleb v květnu byl dán prostor nezávislým kandidátům, aby zaregistrovali své kandidátky, k čemuž potřebovali 100 tisíc podpisů. Tímto způsobem postupoval i tehdejší bankéř Viktor Babaryka, který získal dostatek podpisů, a pokusil se svou kandidátku zaregistrovat. Velice brzy se profiloval jako nejsilnější potenciální protivník současného prezidenta. Na tuto situaci státní autority reagovaly obviněním Babaryka a jeho syna Eduarda Babaryka, který vedl jeho volební kampaň, z údajných daňových úniků a jejich následným zatčením.

Další potenciální kandidát, který mohl současného prezidenta ve volbě ohrozit, byl Valery Tsepkalo. Tomu bylo v kandidatuře zabráněno poté, co volební komise označila polovinu sesbíraných podpisů za zfalšované. Tsepkalo následně se svými dětmi uprchl ze země v obavách z možného zatčení. Jeho žena, která v zemi zůstala, obvinila vládu, že jejich děti použila jako terč pro zastrašování a znemožnění Tsepkalovy kandidatury.

Předvolební úspěch Světlany Cichanouské

Svémi záměry kandidovat na post prezidenta se netajil ani v Bělorusku známý influencer Syarhei Cichanouski, který byl dva dny před oficiálním vyhlášením voleb zadržen za účast na pokojném protestu, který se konal v prosinci minulého roku. Po dvou týdnech byl propuštěn a angažoval se jako

podporovatel své manželky Světlany Cichanouské, která se pro kandidaturu rozhodla po jeho zadržení. Na konci května byl nicméně Syarhei Cichanouski zadržen a obviněn z trestného činu narušování veřejného pořádku.

Světlana Cichanouská naproti tomu ve své kampani pokračovala a jelikož zpočátku zřejmě nepředstavovala pro Lukašenkovi přílišné riziko, byla její kandidátka oficiálně registrována. Cichanouské se ale podařilo zmobilizovat velkou část běloruské společnosti, a to za podpory např. členky volebního štábu Viktora Babaryky nebo manželky Valeryje Tsepkala, Veroniky Tsepkalo. Přestože nenastoupila s příliš konkrétním volebním programem, jasně se vymezila proti potlačování práv v zemi, proti věznění vládních oponentů a ovlivňování voleb.

Výsledky předvolebních průzkumů se lišily diametrálně v závislosti na jejich zdroji. Zatímco oficiální průzkumy dávaly Lukašenkovi stabilně kolem 80 %, podle opozičních webů nedosahovala jeho podpora ani 5 %. Zpočátku přiznávaly nadpoloviční převahu Babarykovi, po jeho zatčení se favoritem stala právě Cichanouská.

Podobně se liší také oficiální výsledky od výsledků, které hlásí opozice. Zatímco první z nich přiznalo vítězství Lukašenkovi s 80 %, opozice tvrdí výsledek opačný a drtivé vítězství přiznává Cichanouské. Cichanouská se po zveřejnění výsledků proto pro-

Předvolební shromáždění na podporu Světlany Cichanouské [3]

Běloruská vlajka užívaná v letech 1918 a 1991–1995, dodnes využívána běloruskou opozicí [4]

hlásila za legitimního vítěze voleb a vyzvala Lukašenka k poklidnému předání moci. Nedlouho poté se však vytratila z veřejného prostoru a po několika dnech uveřejnila, že se nachází v Litvě. Přestože vláda popírá, že by její odchod ze země iniciovala, Cichanouská zveřejnila video, ve kterém zmiňuje obavy o bezpečí svých dětí a dle většiny pozorovatelů je z videa patrný nátlak na kandidátku.

Dlouhodobé potlačování práv v Bělorusku

Volby vyvolaly masovou vlnu protestů, které reagují na potlačování práv v zemi, a to nejen v souvislosti s proběhlými volbami. Ihned po skončení hlasování se shromáždily davy, které poukazovaly na falzifikaci výsledků a požadovaly konání nových voleb. Přestože se jednalo o protesty poklidné, policie shromáždění potlačila za použití hrubého násilí, přičemž bylo několik desítek lidí zadrženo a další stovky zraněny. V souvislosti s rostoucím násilím vyzývají lidskoprávní organizace nejen k respektování shromažďovacího práva, ale zejména k ukončení policejního násilí na protestujících.

Vládní reakce je však poměrně přesným obrazem toho, jakým způsobem se režim v zemi se svými odpůrci vypořádává. Rozsáhlou praxí je věznění protivládních aktivistů nebo novinářů, omezování přístupu k internetu a nezávislým informacím, rozsáhlé policejní násilí nebo kruté zacházení s vězněnými osobami.

Masivní protesty tak neukazují pouze nespokojenost lidí s výsledkem voleb a režimem jako takovým. Ukazují také na stále rostoucí informovanost občanů související s postupným, i když omezeným, rozšiřováním přístupu k internetu a vzrůstající angažovanost občanské společnosti i přes represivní povahu vládních reakcí.

Samotné protesty jsou největší od vzniku samostatného Běloruska. Manipulování s výsledky voleb bylo zároveň silně odsouzeno většinou demokratických států, které vůči zemi zvažují zavedení sankcí. Přestože Lukašenko do úřadu nejspíš opět nastoupí, legitimita jeho vládnutí je ještě nižší než v předchozích volebních obdobích, a jeho postavení tak stojí na oslabených základech.

Zdroje

- Abdurasulov, Abdujalil. Belarus protests: 'We can breathe for the first time in our lives'. BBC. 16. srpen 2020. <https://www.bbc.com/news/world-europe-53796989>.
- Amnesty International Public Statement. Belarus: growing crackdown on human rights ahead of presidential election 29. červen 2020. <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4926202020ENGLISH.pdf>.
- Human Rights Watch. Belarus: Crackdown on Political Activists, Journalists. 30. červenec 2020. <https://www.hrw.org/news/2020/07/30/belarus-crackdown-political-activists-journalists>.
- Ilyushina, Mary. Regan, Helen. John, Tara. Protests in Belarus as disputed early election results give President Lukashenko an overwhelming victory. CNN. 10. srpen 2020. <https://edition.cnn.com/2020/08/10/europe/belarus-election-protests-lukashenko-intl-hnk/index.html>.
- OSCE. ODIHR gravely concerned at situation in Belarus following presidential election. 10. srpen 2020. <https://www.osce.org/odihr/elections/belarus/459664>.
- Roth, Andrew. Huge crowds rally for Belarus opposition leader in run-up to presidential election. The Guardian. 31. červenec 2020. <https://www.theguardian.com/world/2020/jul/31/huge-crowds-rally-for-belarus-opposition-leader-in-run-up-to-presidential-election>.
- Vasilyeva, Nataliya. Authorities in Belarus to charge anti-government protesters with rioting for clashing with police. The telegraph. 14. červenec 2020. <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/07/14/protests-belarus-government-blocks-president-lukashenkos-rivals/>.

Fotografie

- [1] Президент Республики Беларусь Александр Лукашенко. Autor: Администрация президента Украины. 4. říjen 2019, zdroj: Wikipedia. CC BY 4.0, editace: ořez.
- [2] Sviatlana Cichanowskaja Vitebsk 01. Autor: Serge Serebro Vitebsk Popular News. 24. červenec 2020, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.
- [3] Rally in support of Tsikhanouskaya in Minsk (30 July 2020) - 15. Autor: Homoatrox. 30. červenec 2020, zdroj: Wikipedia. CC BY-SA 3.0, editace: ořez.
- [4] Flag of Belarus (1918, 1991–1995), zdroj: Wikipedia. CC BY-SA 3.0, editace: ořez.

Nový vývoj v Mali: Odstoupení prezidenta Keity jako důsledek protestů

Andrea Štásková

Od začátku letošního června probíhají v Mali demonstrace. Protesty organizuje skupina, jejíž název v překladu zní Hnutí 5. června - shromáždění vlasteneckých sil. Demonstranti upozorňují na špatnou správu věcí veřejných a falšování tamních voleb, kvůli čemuž žádají rezignaci současného prezidenta Ibrahima Boubacara Keity.

Abychom pochopili, co vedlo k vyhocení aktuální situace v severoafrické zemi s téměř osmnácti miliony obyvateli, je nutné vrátit se o několik let zpět, do roku 2012. Tehdy se tuaregští separatisté působící na severu země spojili s některými radikálními džihádistickými skupinami. Postupně získali kontrolu nad většinou území na severu Mali, včetně například města Timbuktu, a vyhlásili nezávislost. Území pojmenovali Azavad.

Spojení etnických separatistů s islamisty však nevydrželo dlouho, jelikož islamisté na získaných územích trvali na zavedení práva Šaría v jeho extrémní podobě. V roce 2013 džihádistické skupiny získaly převahu nad Tuaregy a ovládly tak většinu daného území. Malijská vláda následně požádala o mezinárodní pomoc. Zakročila francouzská armáda a džihádistické skupiny se následně podařilo potlačit. Ve stejné době zahájila svou činnost Stabilizační mise OSN v Mali, s cílem pomoci zklidnit situaci. V roce 2015 byla uzavřena mírová smlouva mezi vládou a jí loajálními ozbrojenými skupinami na straně jedné, a koalici separatistů na straně druhé. Ani to však nevedlo ke stabilitě, což dokazuje i skutečnost, že stabilizační mise OSN je mírovou misí OSN s největším počtem obětí.

Protesty v hlavním městě

Pět let od uzavření mírové dohody se země stále potýká s řadou problémů, od boje s nákazou koronaviru, přes upadající ekonomiku, po islamistická povstání. Právě tyto problémy stály na pozadí aktuálních protestů ve dvouapůlmilionovém hlavním městě Bamako. Spouštěčem však bylo dubnové rozhodnutí Ústavního soudu. Obsahem rozhodnu-

Prezident Keita [1]

tí bylo pozměnění výsledku parlamentních voleb tak, aby deset křesel navíc získali kandidáti Keitovy strany, čímž se strana v parlamentu stala nejsilnější. Prezident Keita je v čele země od prezidentských voleb v roce 2013, v roce 2018 byl znovuzvolen.

Demonstrace organizuje výše zmíněné Hnutí 5. června, v čele s imámem Mahmoudem Dickem. Zástupci hnutí tvrdí, že ztratili důvěru ve schopnost vlády učinit vhodná opatření k překonání aktuální krize. Rovněž nesouhlasí s přítomností vojáků francouzské armády, jichž je v regionu v současnosti okolo pěti tisíc.

Davy lidí zpočátku proudily hlavním městem, obklopile Památník nezávislosti a zpívaly pasáže z národní hymny. V první polovině července však protestující přitvrdili: házeli kameny na budovu Parlamentu, vtrhli do sídla státního rozhlasu, který byl nucen přestat vysílat, a zabaríkadovali klíčové mosty. Vláda reagovala jednak omezením přístupu na sociální sítě WhatsApp, Twitter a Facebook, jednak vyslala do ulic bezpečnostní složky.

Když se 11. července začala šířit informace o možném zatčení imáma Mahmouda Dicka, hlavní tváře protestního hnutí, vyrazily davy lidí do Badalabougou – právě v této městské části se totiž nachází dům Manassy Danioka, předsedy Ústavního soudu.

Dle svědectví zde došlo ke střelbě do protestujících. Střílela ochranka předsedy soudu i policie, a to ostrými náboji. Amnesty International vyslechla svědectví více než čtyřiceti lidí a ukázalo se, že oběťmi incidentu se stali i lidé, kteří se protestu vůbec neúčastnili. Podle tamního ministerstva zdravotnictví přišlo při protestech o život nejméně 11 lidí, až 150 jich bylo zraněno.

Neúspěch mediace, nástup síly

Hospodářské společenství západoafrických států, čítající patnáct členů a známé také pod zkratkou ECOWAS, započalo krátce po incidentu mediační misi s cílem stabilizovat situaci. Protestující však seznam návrhů předložený mediační misí odmítli, neboť mezi nimi chyběl ten nejdůležitější: rezignace prezidenta Ibrahima Boubacara Keity.

Zásadní obrat nastal v noci z 18. na 19. srpna, kdy byli okolo půlnoci prezident Keita a premiér Boubou Cissé zatčeni armádními složkami. Prezi-

Krise způsobená koronavirem COVID-19 je jednou z příčin protestů [2]

dent Keita následně rozpustil Národní shromáždění a oznámil svou rezignaci. „Dnes se některé složky armády rozhodly, že je nutné zasáhnout. Mám snad na výběr? Nepřeji si, aby byla prolita krev,“ řekl Keita ve vysílání národní televize. Členské státy ECOWAS odsoudily jednání armády a varovaly ji před zaváděním protiústavních změn. K varování se připojila i OSN, Francie, Evropská unie a Africká unie. ECOWAS a Africká unie zároveň pozastavily práva Mali ve svých orgánech.

Členové armádních složek, kteří byli strůjci svržení prezidenta, se sami nazývají Národním výborem pro spásu lidu a tvrdí, že se k převratu uchýlili, aby zabránili upadnutí země do ještě většího zmatku. Zároveň slibují klidný přechod k demokracii prostřednictvím voleb, které se dle jejich tvrzení budou v rozumné době konat.

Zůstává tak otázkou, kdo nakonec stane ve vedení země. Odstoupení prezidenta Keity, byť pod nátlakem, by mohlo být prvním krokem ke stabilizaci. Naopak aktuální silná pozice místní armády představuje velké riziko nejen pro Mali, ale i pro celý region. V minulosti se zároveň ukázalo, že mocenské vakuum vede k posílení džihádistických složek působících v oblasti.

Zdroje

- Aljazeera (2020, 11. srpna). Anti-gov't protests resume in Mali after weeks-long pause. <https://www.aljazeera.com/news/2020/08/anti-gov-protests-resume-mali-weeks-long-pause-200811163841598.html>
- Aljazeera (2020, 19. srpna). Mali president resigns after military mutiny: Live updates. <https://www.aljazeera.com/news/2020/08/soldiers-arms-mali-crisis-deepens-live-updates-200818124326841.html>
- Amnesty International (2020, 5. srpna). Mali: New witness testimony reveals horrors of protest shootings. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/08/mali-new-witness-testimony-reveals-horrors-of-protest-shootings/>
- Goldberg, Mark (2020, 30. července). Mali is in the Midst of its Worst Political Crisis in Years. <https://www.globaldispatchespodcast.com/mali-is-in-the-midst-of-its-worst-political-crisis-in-years/>
- Paquette, Danielle a Tapily, Mamadou (2020, 17. července). Protesters in Mali have filled the streets for weeks. They say they won't stop until the president resigns. https://www.washingtonpost.com/world/africa/mali-protests-boubacar-keita/2020/07/16/7630adfc-c6d3-11ea-a9d3-74640f25b953_story.html

Fotografie

- [1] His Excellency Ibrahim Boubacar Keita, president of Mali and co-founder of the G-5 Sahel gives a keynote address, autor: Paul Morigi/Brookings Institution, 28. září 2018, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0, editace: ořez.
- [2] 20-06-05 COVID-19 Bamako_021, autor: MINUSMA/Harandance Dicko, 1. června 2020, zdroj: Flickr, CC BY-NC-SA 2.0, editace: ořez.

Více než sto mrtvých horníků: Vláda v Myanmaru stále nemá kontrolu nad bezpečností těžebního průmyslu

Šárka Žoulová

Začátkem července zemřelo kvůli sesuvu půdy v severním Myanmaru více než 160 horníků. Ačkoliv byl v loňském roce přijat nový zákon o těžbě drahých kamenů, který by měl zvýšit bezpečí horníků, dle kritiků nemá vláda dostatečnou autoritu k zastavení nezákonných praktik.

Neštěstí se stalo v jadeitovém dole ve městě Hpakan ve státě Kačjin zhruba 600 mil vzdáleném od Myanmarského největšího města Yankoun. Kačjin je světovým centrem těžby nefritu. Dle odhadů je myanmarský jadeitový průmysl každoročně oceněn na 31 miliard dolarů. Kačjinský stát je zároveň zmítán konfliktem mezi státními vojenskými složkami a povstaleckými hnutími, z nichž hlavním je Kačjinská nezávislá armáda. Jadeitový průmysl je zásadním zdrojem financí jak pro povstalecká hnutí, tak pro myanmarský státní rozpočet. S absencí vládní kontroly souvisí také vysoký počet ilegálních horníků. Právě ti se kvůli nedostatečné kontrole těžebního průmyslu myanmarskou vládou nejčastěji stanou oběťmi důlních havárií způsobených nepříznivým počasím.

Do roku 2016 byla těžba nerostných surovin (ropy, zemního plynu a drahých kamenů) pod správou vojenské junty. Vojenská junta v Myanmaru vládla více než 50 let, a to od převzetí moci generálem Nei Winem v roce 1962. Vzhledem k mezinárodním sankcím, které byly na Myanmar uvaleny, a následné izolaci země, byl výtěžek z těžby nerostných surovin jedinou cestou, jak financovat tehdejší režim.

Po prvních svobodných volbách v roce 2016 přislíbila de facto předsedkyně vlády Aun Schan Su Ťij reformu v oblasti těžby a podnikání. Těžba byla před volbami pod kontrolou vojenských činitelů (současných i bývalých) a jejich spřízněnci a volby poskytovaly naději na zlepšení. Armáda si však udržela kontrolu nad jadeitovým průmyslem i po volbách.

Kdo je do těžby zapojen?

Do těžby drahých kamenů jsou kromě zmíněné Kačjinské nezávislé armády zapojené také povsta-

De facto předsedkyně myanmarské vlády Aun Schan Su Ťij [1]

lecké skupiny, obchodníci s drogami a Čína. Právě ta je největším příjemcem myanmarského jadeitu. Poptávka po nerostu neustále roste a jadeit někdy převyšoval i cenu zlata. Nerost je nejčastěji využíván k výrobě ozdobných předmětů.

Povstalecké skupiny i přes oficiální zákaz těžby kvůli nepříznivému počasí nabádají horníky, aby dále těžili. Pro místní obyvatele je situace náročná, jelikož neví, které autoritě důvěřovat. Navíc je v této oblasti těžba obvykle jediným způsobem obživy, proto se mnozí rozhodnou těžít i přes oficiální zákaz.

Zvláštní skupinu obyvatel, která je do těžby zapojená, tvoří tzv. yemasové. Jedná se o horníky bez licence, kteří hledají drahé kameny v hromadách kamení vyprodukovaných těžařskými společnostmi při těžbě. Snaží se tak najít kámen, který draze prodají, aby se dostali z chudoby. Právě oni se nejčastěji stanou oběťmi při sesuvech půdy.

Jadeitový důl [2]

Opakované problémy

Neštěstí ze začátku července zdaleka nebylo prvním smrtelným incidentem ve městě Hpakant. Například v listopadu 2015 se zde v noci na spící horníky v Hpakantu zřítila 60metrová hromada těžebního odpadu. Více než sto lidí zemřelo. K sesuvům půdy dochází téměř každoročně a každým rokem přichází o život několik desítek lidí. Boj o kontrolu dolů a jejich výnosů má zároveň často nepříznivé dopady na civilní obyvatelstvo žijící v oblasti. Je tedy otázkou, zda doposud nejhorší neštěstí přiměje vládní autority k implementaci zákona z roku 2019 a zároveň k aplikování principu předběžné opatrnosti a řádné ochrany životů horníků.

Zdroje

Aung, Sit Thet (2020, 27. července). Jade mine tragedy exposes flaws in Myanmar's young democracy. *Myanmar Times*. <https://www.mmtimes.com/news/jade-mine-tragedy-exposes-flaws-myanmar-young-democracy.html>

BBC (2020, 2. července). Myanmar jade mine landslide kills 160. <https://www.bbc.com/news/world-asia-53260834>

Fishbein, Emily a Lamung, Aung Myat (2020, 15. srpna). In Myanmar's largest jade mining town, the semi-precious stone prized by Chinese costs more than money. *South China Morning Post*. <https://www.scmp.com/magazines/post-magazine/long-reads/article/3097072/myanmars-largest-jade-mining-town-semi-precious>

Muller, Nicholas (2020, 13. července). A Deadly Gamble: Myanmar's Jade Industry. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2020/07/a-deadly-gamble-myanmars-jade-industry/>

Ratcliffe, Rebecca (2020, 2. července). Mudslide at Myanmar jade mine kills more than 160 people. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2020/jul/02/mudslide-at-myanmar-jade-mine-kills-at-least-50-people>

Fotografie

[1] Remise du Prix Sakharov à Aung San Suu Kyi par Martin Schultz au Parlement européen à Strasbourg le 22 octobre 2013-18, autor: Claude TRUONG-NGOC, 22. října 2013, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.

[2] Jade Mine 5, autor Yin Min Tun, 30. března 2018, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.

CENTRUM JE NA FACEBOOKU

Chcete být v obraze i mezi jednotlivými čísly Bulletinu?
Sledujte náš facebookový profil:

www.facebook.com/Centrumlidskaprava

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Lucie Nechvátalová

COVID-19 ve věznicích: Zasedání Výboru proti mučení Rady vlády ČR pro lidská práva

Pavel Doubek

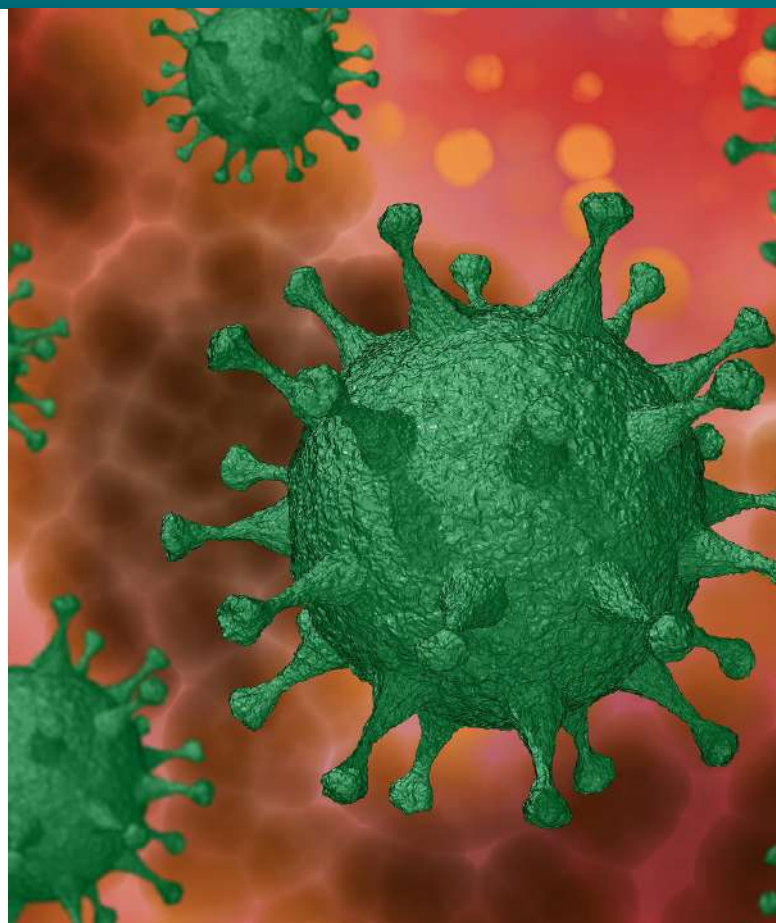
Probíhající pandemie koronaviru se dotkla všech, vězeňskou populaci nevyjímaje. Na květnovém zasedání Výboru proti mučení se proto diskutovala otázka, jak věznice na situaci zareagovaly a jaká opatření přijaly. Výbor přijal usnesení, v němž zformuloval tři základní doporučení, s nimiž se obrací na generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Jaká je situace v českých věznicích a co výbor žádá od jejich generálního ředitele?

Výbor proti mučení Rady vlády ČR pro lidská práva (dále jen "výbor") je stálým orgánem Rady vlády pro lidská práva. Dává Radě podněty ke zvýšení úrovně stavu a dodržování lidských práv v České republice, podílí se na vypracovávání zpráv pro kontrolní mechanismy mezinárodních smluv nebo zpracovává pro Radu návrhy dílčích a systémových opatření pro zlepšení dodržování stavu lidských práv a plní další úkoly uložené Radou. Schází se několikrát do roka a je složen ze zástupců státních orgánů, občanské a odborné veřejnosti a akademické obce.

Situace ve věznicích

Odsouzení umístění ve věznicích, obvinění ve vazebních věznicích a chovanci v ústavech pro výkon zabezpečovací detence jsou obzvláště zranitelnou skupinou, pokud jde o riziko nákazy a šíření infekčních onemocnění. Je to dáno samotnou povahou věznic a obecných negativních rysů výkonu trestu, jako je přeplněnost věznic, nedostatečná hygiena, nevyhovující společné ubytování, nedostatek zdravotnického personálu apod.[1]

Při přijímání preventivních opatření k zamezení šíření COVID-19 ve věznicích je třeba poctivě posuzovat, aby se nedostala do nepřiměřeného rozporu s právy odsouzených. Ta by totiž mohla být, například při dlouhodobém zamezení kontaktu

Ilustrační foto [1]

s rodinou, v podstatné míře zkrácena. Touto problematikou se zabýval Podvýbor OSN proti mučení, který formuloval 20 doporučení, jak má stát postupovat při ukládání opatření proti koronaviru ve věznicích.[2]

Na zasedání Výboru proti mučení Rady vlády ČR pro lidská práva konaného dne 19. května 2020 uvedla zástupkyně ministerstva spravedlnosti, že během nouzového stavu byly v českých věznicích zrušeny návštěvy odsouzených osob [3] a bylo přijato celkem 172 různých opatření. Zákaz návštěv byl alespoň částečně zmírněn prodloužením telefonátů až na 30 minut denně (namísto standardních 20 minut) a umožněním videohovorů přes aplikaci Skype. Další zmírnění představovalo přijetí jednoho balíčku s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg všem vězněným osobám nad rámec stanovený zákonem.

Stejně jako zbytek obyvatelstva, i odsouzení byli zapojeni do samovýroby a distribuce roušek.[4] Ty byly poskytovány přednostně pro ohrožené zaměstnance věznice, zejména zdravotnický personál. Pokud jde o povinnost nošení roušek, ta byla stanovena pro celou věznici vyjma vlastních cel odsouzených. Dále probíhalo aktivní měření tělesné teploty osob vstupujících do věznice (zaměstnanci věznice, odsouzení vracející se ze zaměstnání, apod.).

Nadále byl zachován provoz na venkovních pracovištích. Pokud zaměstnávání vězňů probíhalo venku, dostali vězni ochranné pomůcky od zaměstnavatele a během pobytu ve věznici byli odděleni od ostatních vězňů. Také bylo umožněno častější koupání a v jídelnách byly odsouzeným nabízeny vitamíny.

Pokud jde o počet osob nakažených virem COVID-19 ve věznicích, neexistuje žádná statistika. Na jednání výboru pouze zazněla informace o jednom nakaženém.

Výzva Asociace organizací v oblasti vězeňství

Výbor diskutoval též výzvu Asociace organizací v oblasti vězeňství ke zvýšené podpoře preven-

tivních opatření ve vězeňských zařízeních. Výzva zdůrazňuje, že uzavřené prostředí věznic s velkou kumulací osob vytváří rizikové prostředí pro šíření infekce, přičemž je velice obtížné dodržovat přísná hygienická opatření, která jsou v době pandemie vyžadována. Proto je třeba hledat cesty, jak zajistit okamžitou pomoc (dostupnost ochranných pomůcek), stejně jako hledat systémová řešení (odklad nástupů výkonu trestu, využití videokonferencí, podmíněné propouštění, apod.).

V podobném duchu se vyjádřila předsedkyně Rady vlády pro lidská práva Helena Válková. Ta poukázala na nutnost hledat další systémová opatření, jako je například častější ukládání trestu domácího vězení, odkládání nástupů do výkonu trestu a častější využívání podmíněného propuštění z výkonu trestu.

Usnesení výboru

Výbor přijal usnesení, v němž adresoval generálnímu řediteli Vězeňské služby ČR tři doporučení. Zaprvé, aby předával jednou měsíčně výboru pravidelné zprávy o situaci ve věznicích ohledně COVID-19 a o dalších infekčních chorobách a o opatřeních přijatých za účelem zabránění

Sídlo Úřadu vlády ČR [2]

Věznice [3]

epidemií a omezení rizika nákazy. Zadruhé, aby sledoval a vyhodnocoval aktivitu ředitelů věznic v oblasti podaných žádostí o podmíněné propuštění od 1. 4. 2020 do konce roku 2020. Zatřetí, aby rozšířil ve věznicích možnosti využívání Skypu, videokonferencí a dalších moderních technologií ke komunikaci s rodinou a vnějším světem, včetně podpory vzdělávání a studia.

Výbor se v usnesení dále obrací na ministryni spravedlnosti, aby průběžně sledovala uplatňování alternativních postupů a sankcí trestní justicí v souladu s doporučeními mezinárodních institucí v zájmu snižování přeplněnosti českých věznic.

Vzhledem k tomu, že pandemie koronaviru opětovně nabírá na síle, bude toto téma pravděpodobně předmětem i příštích schůzí výboru.

Poznámky

- [1] Milan Svoboda, právník Kanceláře veřejného ochránce práv, například uvádí, že tolik skloňovaný social distancing je v přeplněných věznicích takřka iluzorní. Dále upozorňuje na skutečnost, že přeplněnost také značně paralyzuje možnosti separace odsouzených s podezřením na nárůstu uvnitř věznic. Dostupné z: Svoboda, Milan, *Život za mřížemi v době pandemie* (<https://www.ceska-justice.cz/blog/zivot-za-mrizemi-dobe-pandemie/>).
- [2] Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, Advice to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic, 25th March 2020 (<https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/OPCAT/AdviceStatePartiesCoronavirusPandemic2020.pdf>)

- [3] Na základě krizového opatření č. 204 ze dne 13. března 2020 o zákazu návštěv ve vazebních věznicích, věznicích a ústavech pro výkon zabezpečovací detence (https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/DOC130320-130320_204.pdf)

- [4] Podle zpráv z médií byli odsouzení schopni celkově vyrobit 40 až 50 tisíc roušek měsíčně, které následně distribuovaly například k dětským pacientům či seniorům. (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/koronavirus-covid-19-rouscky-veznici-vezni-siti-rousek.A200323_165040_domaci_vlc)

Zdroje

Statut Výboru Rady vlády pro lidská práva (https://www.vlada.cz/assets/ppov/rp/vybory/proti-muceni-a-nelidskemu-zachazeni/Statut-Vyboru_1.doc)

Usnesení Výboru proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání ze dne 19. května 2020 (<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rp/vybory/proti-muceni-a-nelidskemu-zachazeni/ze-zasedani-vyboru/Usneseni-Vyboru-proti-muceni---19-5-2020---schvaleny.docx>)

Vězeňská služba ČR, Opatření VS ČR proti šíření nákazy koronavirem COVID-19 (<https://www.vscr.cz/novinky/opatreni-vs-cr-proti-sireni-nakazy-koronavirem-covid-19/>)

Zápis z jednání Výboru proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání ze dne 19. 5. 2020 (<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rp/vybory/proti-muceni-a-nelidskemu-zachazeni/ze-zasedani-vyboru/Zapis-z-jednani-Vyboru-proti-muceni-dne-19-5-2020---schvaleny.docx>)

Fotografie

- [1] COVID-19 (ilustrační foto), autor: TheDigitalArtist, 13. března 2020, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.
- [2] Strakova akademie z ulice U Bruských kasáren, autor: cs:ŠJů, 10. dubna 2007, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.
- [3] Věznice (ilustrační foto), autor: falco, 18. prosince 2019, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

Soudcovská etika ve světle případu soudce Alexandra Sotoláře

Simona Úlehlová

Přestože soudci představují profesi s elitním postavením, jsou to stále pouze obyčejní lidé, kteří mohou někdy pochybit. Takové pochybení poté může představovat předmět pro kárné řízení. Jedním z těchto případů, kterým se v posledních měsících zabýval Nejvyšší správní soud ČR, je případ soudce Městského soudu v Praze Alexandra Sotoláře.

I justice, která drží pomyslnou ruku spravedlnosti nad občany, společnostmi a úřady, občas musí řešit pochybení ve vlastních řadách.[1] Nedávno se takto zabývala případem soudce Alexandra Sotoláře. Ten čelil kárné žalobě podané předsedou Městského soudu v Praze, ke kterému se následně připojila i ministryně spravedlnosti Marie Benešová.

Soudce Sotolář měl dle žaloby v průběhu trestního řízení ve věci tzv. Opencard opravovat a doplňovat protokoly z jednání v hlavním líčení, a to bez přehrání audiozáznamů z jednání a po větší časové prodlevě od konaného jednání. Do spisu byly tyto protokoly podle zapisovatelek zakládány nikoliv postupně dle jednání, ale až po dvou letech. Dle kárné žaloby k těmto úpravám ze strany soudce docházelo s cílem poškodit obviněné ve výše zmíněné kauze, čímž následně došlo ke vzniku zbytečných průtahů v řízení a oddalování vynesení rozsudku.

Kárný senát při posuzování jednání soudce Sotoláře zjistil, že k obsahovým změnám v protokolech v případě výslechu svědků a obviněných opravdu docházelo. Soudce tuto skutečnost sám přiznal, popřel však, že by chtěl poškodit obviněné. Své jednání odůvodnil tím, že zapisovatelky nemají dostatečné odborné znalosti a časovou kapacitu seznámovat se důkladně se spisy, a proto nemohou zachytit každý detail z jednání. Soudci tak nezbyvalo nic jiného, než protokoly opravovat a dotvářet dle paměti a smyslu vedeného jednání.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že jednání soudce bylo způsobilé poškodit obviněné, mohlo vést k jejich nezákonnému odsouzení, a proto byl zbaven funkce předsedy senátu. Nebylo však prokázáno, že by soudce jednal cíleně za účelem po-

Sídlo Obvodního soudu pro Prahu 4 [1]

škození obviněných, a proto kárný senát návrhu ministryně na odvolání soudce z funkce nevyhověl.

Jak laická, tak odborná veřejnost si nyní klade otázku, zda jednání soudce a rozhodnutí kárného soudu nepovede ke snížení důvěry občanů v justici a zda tento případ neukazuje na skutečnost, že v justici existuje nežádoucí stavovská solidarita. Rozhodnutí kárného soudu není ještě vyhotoveno, a tudíž není dosud známé jeho odůvodnění. Obecně je ale nutné nahlížet na kárné opatření odvolání z funkce soudce jako na nejtěžší možné, z čehož pravděpodobně vycházel i kárný senát. Ten musel posoudit, zda jednání soudce spočívající v úpravě protokolů lze považovat za nejzávažnější provinění, kterého se soudce může dopustit.

Uvedený případ však vybízí k obecnější úvaze. Konkrétně, zda v české justici nechybí kodex, který by zakotvoval etické normy chování soudců. Právě absence etického kodexu byla opakovaně vytýkána České republice na mezinárodní úrovni tzv. Skupi-

nou států proti korupci, založenou Radou Evropy (známou pod zkratkou GRECO).

Tento nedostatek naší justice se snažil napravit nový předseda Nejvyššího soudu České republiky Petr Angyalossy, který spolu se skupinou třiatváceti soudců vytvořil návrh na etický kodex soudců. Ten předložil ministryni spravedlnosti a předsedům všech krajských soudů. Momentálně se čeká na jejich vyjádření a jeho případné schválení.

Tento etický kodex moderní české justice se odvíjí od jednotlivých ustanovení zákona o soudech a soudcích a odborných komentářů k nim. Vedle toho se autoři nechali inspirovat nezávazným etickým kodexem Soudcovské unie ČR, který apeluje na šest základních pravidel chování soudců: nezávislost, nestrannost, bezúhonnost, důstojnost, rovnost a odbornost.[2] Neméně důležitým zdrojem pro práci kolektivu soudců byla taktéž judikatura kárných senátů.

Přesný obsah kodexu není veřejnosti zatím znám. Jaké změny přinese a zda se díky němu sníží počet kárných provinění soudců, ukáže budoucnost.

Poznámky

- [1] V případě pochybení soudce je možné s ním zahájit kárné řízení na návrh například předsedy soudu, u kterého daný soudce působí, či ministryně spravedlnosti. Soudci, u nějž

je shledána vina, mohou být kárným senátem uložena kárná opatření jako důtka, snížení platu, odvolání z funkce předsedy senátu či v nejvážnějších případech odvolání z funkce soudce.

- [2] Etické zásady chování soudce byly schváleny 15. shromážděním zástupců sekcí Soudcovské unie ČR v Brně dne 26. listopadu 2005 a jsou dostupné na: <https://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>. Tyto zásady jsou rozvinuty a doplněny například o aktuální judikaturu Ústavního soudu a kárného senátu v dokumentu Otevřený soubor etických dilemat soudce, dostupném na: <http://www.sucr.cz/o-nas/otevreny-soubor-etick%C3%BDch-dilemat-soudce.html>.

Zdroje

Etický kodex soudců je hotový, Angyalossy jej předal Benešové, Česká justice, 23.6.2020 (dostupné na: <https://www.ceska-justice.cz/2020/06/eticky-kodex-soudcu-hotovy-angyalossy-jej-predal-benesove/>)

Jan Januš. Sotolář bude soudit dál. To je ale špatně, ovlivní to důvěru v celou justici, Český rozhlas, 17. 7. 2020 (dostupné na: <https://plus.rozhlas.cz/jan-janus-sotolar-bude-soudit-dal-je-ale-spatne-ovlivni-duveru-v-celou-justici-8252706>)

Tisková zpráva Nejvyššího správního soudu ČR, 14. 7. 2020 (dostupné na: http://www.nssoud.cz/Karny-senat-NSS-uznal-vinnym-soudce-Mestskeho-soudu-v-Praze-JUDr-Alexandra-Sotolare-a-odvolal-jej-z-funkce-predsedy-senatu/art/32793?tre_id=135)

Fotografie

- [1] Praha Justiční areál Na Mičáncích 5, autor: VitVit, 1. června 2020, zdroj: Wikipedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

- [2] Nejvyšší soud České republiky - hlavní vchod, autor: Michal Klajban, duben 2010, zdroj: Wikipedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.

Nejvyšší soud České republiky [2]

Policie zahájila vyšetřování kauzy nucené účasti ve filmech pro dospělé

Aneta Frodlová

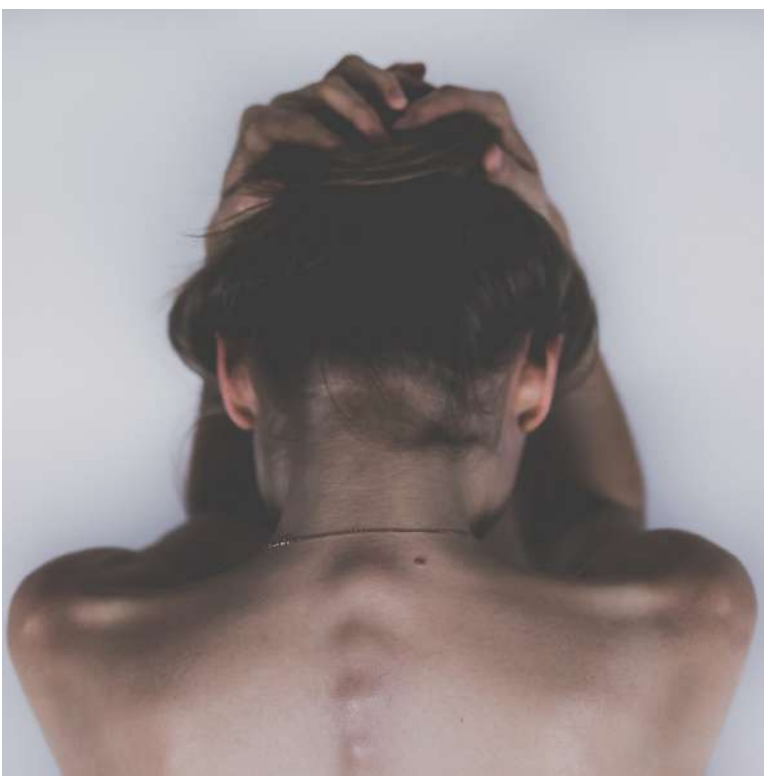
V červenci tohoto roku policisté zatkli majitele firmy Netlook, která patří k největším producentům pornografie v České republice. Obviněno je rovněž dalších osm osob. Jaké jsou podrobnosti případu a z čeho jsou aktéři obviněni? Jaká je situace v zahraničí?

Shrnutí případu

Již od roku 2013 byly na internetu zveřejňovány nabídky, jež byly prezentovány jako focení modelingových fotografií, kterého se mohly účastnit ženy starší osmnácti let. Za focení byla ženám přislíbena odměna ve výši až pět tisíc korun. Fotomodeling byl však pouze zástěrkou, jelikož ve skutečnosti se jednalo o natáčení pornografických videí.

Jedna z účastnic natáčení sdělila, že po zaslání svých fotografií na uvedený email v inzerátu si domluvila schůzku s agentem za účelem focení. Následně uvedla, že byla odvezena do vily, kde skutečně došlo k fotografování snímků, poté byla ale nucena a přemlouvána k souloži s kameramanem.

Ilustrační foto [1]

Ilustrační foto [2]

Policisté vyslechli prozatím osmnáct žen, přičemž všechna svědectví jsou velmi podobná. Po vytvoření fotografií došlo ze strany fotografa a manažerky nejprve k přemlouvání, aby se dívky obnažily. Poté s nimi byl proveden casting a také došlo k natočení pornografického videa.

Detektivové sdělili, že v průběhu tohoto castingu, který byl zaznamenáván na video, byla ovlivněna svobodná vůle účastnic. Tato videa měla být dle slov vyslechnutých dívek dostupná pouze v zahraničí, navzdory tomu se objevila rovněž na českých internetových stránkách. U některých účastnic se poté objevily vážné zdravotní či osobní problémy. Policie také sdělila, že mnohým ženám byla způsobena psychická újma.

Účast byla dobrovolná, tvrdí obvinění

Advokát jednoho z aktérů kauzy uvedl, že videa, jež dokumentují celý průběh jednotlivých castin-

Ilustrační foto [3]

gů, jsou jasným důkazem nevinu a ukazují, že ženy nebyly k ničemu nuceny. Rovněž sdělil, že účastnice musely být srozuměny s tím, o jakou práci se jedná, jelikož s agenturou podepsaly smlouvu, ve které bylo zřetelně uvedeno, jaký bude mít video charakter a kde bude zveřejněno.

K obdobným případům dochází rovněž v zahraničí

K podobným kauzám došlo v minulosti například také ve Spojených státech amerických. V této souvislosti uvedl výkonný ředitel Free Speech Coalition [1], že právo by v této oblasti mělo ochraňovat především samotné účastníky filmů pro dospělé, tak aby se mohli svobodně rozhodovat bez obav o svou identitu či vlastní bezpečí. Nedostatečná právní regulace ze strany státu podle jeho názoru vytváří pro herce filmů pro dospělé nebezpečné prostředí.

Obviněných je v současné době celkem devět

Kriminalisté z Národní centrály proti organizovanému zločinu uvedli, že aktéři kauzy čelí obviněním například z trestných činů znásilnění, sexuálního nátlaku či obchodování s lidmi. Za klíčovou osobou případu policisté označili kameramana, jelikož právě on byl tím, kdo rozhodoval, zda dojde k souloži či jiné sexuální praktice. Šest osob bylo rovněž vzato do vazby. Příklad v současné době dozoruje Městské státní zastupitelství v Praze.

Poznámky

[1] Jedná se o asociaci, jež chrání práva a svobody členů v oblasti pornoprůmyslu.

Zdroje

ČTK. Žádný casting, ale natáčení porna. Police obvinila devět lidí ze sexuálního nátlaku. Aktuálně.cz. 17. 7. 2020 (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/policie-vini-ceskeho-pornogiganta-z-obchodovani-s-lidmi/r~97fb37aac81711ea8b230cc47ab5f122/>).

Rober T. Muller. Lack of Regulation in Porn Industry Leaves Women Unprotected. Psychology today. 25. 1 2017 (<https://www.psychologytoday.com/us/blog/talking-about-trauma/201701/lack-regulation-in-porn-industry-leaves-women-unprotected?amp&fbclid=IwAR0RScFazupQ7wzPe957xPpFnpqwiJqju3chIQoUfNqqnyqebzkEsL4W0Ck>).

Vojtěch Blažek. Policie popsala drsnou cestu do pornofilmu. Lichotky, úsměvy a pak násilí. Seznam Zprávy. 21. 7. 2020 (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/policie-popsala-drsnou-cestu-do-pornofilmu-lichotky-usmevy-a-pak-nasili-113047>).

Fotografie

[1] Ilustrační fotografie, autor: StockSnap, datum pořízení: 4. června 2016, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

[2] Ilustrační fotografie, autor: 4711018, datum pořízení: 18. ledna 2017, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

[3] Ilustrační fotografie, autor: Mdesigns, datum pořízení: 16. prosince 2014, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

SLEDUJTE AKCE CENTRA A DALŠÍCH INSTITUCÍ

Naše aktivity naleznete zde.

Sekce „Chystá se“ přibližuje, co plánují jiné instituce. Zobrazte ji zde.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Tereza Štátná

Vnitrostátní právo

Bartošíková, R. Návrh trestu v obžalobě a jeho možná úskalí. Státní zastupitelství 04/2020

Frumarová, K. Grygar, T. Aplikační problémy zákonů podmínek vyvlastnění. Právní rozhledy 15-16/2020

Králík, M. Hrubá nedbalost žadatele o nezbytnou cestu jako důvod jejího nepovolení. Soudní rozhledy 7-8/2020

Růžička, P. Právní režim nouzového stavu. Právní rozhledy 15-16/2020

Scholle, J. Zrušte § 205 odst. 2 trestního zákoníku. Státní zastupitelství 04/2020

Zahradníčková, M. Vazba mladistvých a problematika jejího prodlužování. Státní zastupitelství 04/2020

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Bílek, J. Příčiny represe a manipulace v hybridních režimech Latinské Ameriky. Acta Politologica 2/2020

Daněk, P. Podhrázský, Š. Perennially Perishable? Development Trends in the Set of De Facto States. Mezinárodní vztahy 03/2020

Doboš, B. Liquid Territoriality and Al-Shabaab. Mezinárodní vztahy 02/2020

Gösker, R. The Gulf of Guinea: Weaknesses in International Cooperation. Mezinárodní politika 27. 08. 2020

Havlík, V. Komůrková, L. Alternativa, nebo doplněk stranické demokracie? Podpora technokratickému vládnutí v České republice. Acta Politologica 2/2020

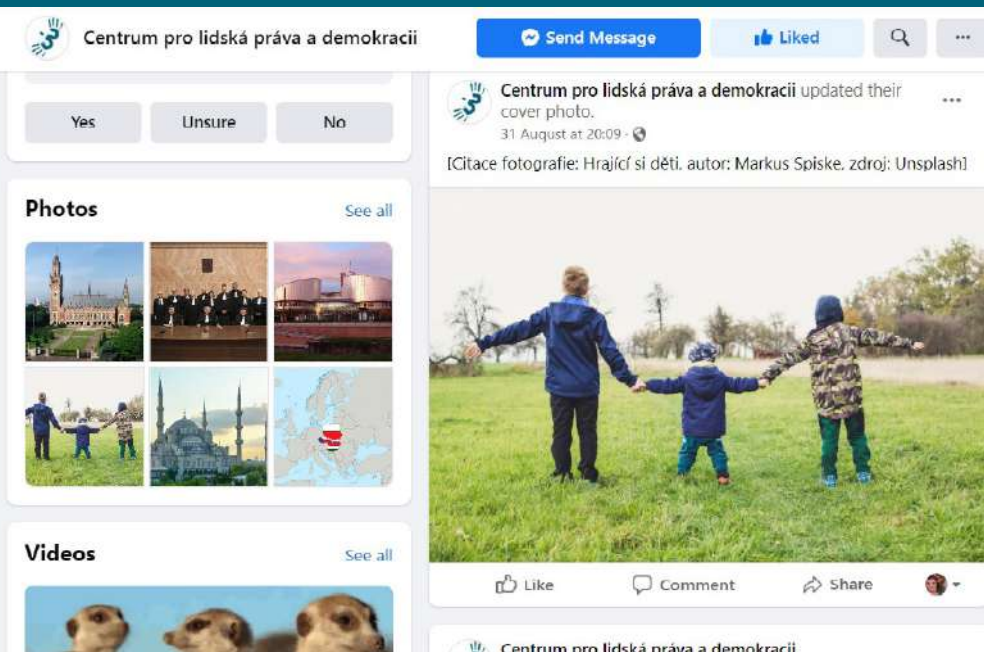
Hohlov, I. Relationship of Ukraine and Russia: The Perspective of a Strategic Partnership Agreement. Mezinárodní politika. 30. 07. 2020

Tichý, L. The European Union as an Energy Actor: Conceptualizing the Energy Actorness. Mezinárodní vztahy 03/2020

AKTUÁLNĚ ZE SVĚTA LIDSKÝCH PRÁV

Sledujte náš Facebookový profil:

www.facebook.com/Centrumlidskaprava

Redakce Bulletinu

Editor: Jan Lhotský

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Jan je vedoucím Centra pro lidská práva a demokracii. Po vystudování práva a ekonomie pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu, jež je zodpovědná za vnější vztahy EU. Poté působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu. V současnosti působí rovněž jako právník v Kanceláři veřejného ochránce práv a jako seniorní výzkumný pracovník v Centru mezinárodního práva Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Jana Šikorská: Jana studuje prvním rokem magisterský program v oboru mezinárodní právo na Graduate Institute of International and Development Studies v Ženevě. Bakalářský titul práv získala na University of Exeter ve Velké Británii. Zaměřuje se především na mezinárodní trestní spravedlnost, a to konkrétně na oblast sexuálních zločinů. V rámci studia vypomáhala na univerzitě jako výzkumný asistent.

Bc. Tereza Šťastná: Tereza studuje čtvrtý ročník oboru právo a právní věda na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni a dlouhodobě se zajímá o ochranu lidských práv, trestní právo a mezinárodní právo veřejné. V současnosti působí v Amnesty International a pracuje v advokátní kanceláři.

Petra Olivová: Petra studuje mezinárodní vztahy na Masarykově univerzitě v Brně. Jeden semestr studia strávila na Boloňské univerzitě na kampusu ve Forlì. Vystudovala i bakalářský stupeň politologie a evropských studií. Dlouhodobě se zajímá o lidská práva, mezinárodní právo veřejné a postavení uprchlíků.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Monika Hanych, Ph.D., LL.M.

Vystudovala právo, žurnalistiku a sociologii na Masarykově univerzitě a lidská práva na Tilburg University v Nizozemsku. Pracuje v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva. Je členkou výboru Rady Evropy pro umělou inteligenci a lidská práva.

Mgr. Hubert Smekal, Ph.D.

Hubert vystudoval právo a evropskou integraci, působí na Fakultě sociálních studií a v Ústavu pro otázky soudnictví PrF MUNI. Akademický rok 2010–2011 strávil jako držitel Fulbrightova stipendia výzkumem judicializace na UC Berkeley. V létě přednáší na Shandong University v Číně. Hubert byl členem Rady vlády pro lidská práva.

Stážisté:

Mgr. Zuzana Andreska: Zuzana je studentkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy a absolventkou oboru genderová studia na Fakultě humanitních věd. Věnuje se feministické kritice práva a propojování práva a jiných společenských věd.

Jana Šulcová: Jana studuje poslední ročník magisterského oboru mezinárodní vztahy na FSV UK. Stážovala v Radě Evropy a na velvyslanectví ČR v Brazílii. Kromě lidských práv se zajímá i o mezinárodní politiku a problematiku řešení konfliktů.

Mgr. Bc. Eva Kostolanská: Eva vystudovala práva a dokončuje studium psychologie na Masarykově univerzitě. Kromě lidských práv se zajímá o zdravotní právo a průnik mezi právem a psychologií. Působí na Nejvyšším správním soudě jako poradce na analytickém oddělení.

Jakub Drahorád: Jakub je studentem třetího ročníku mezinárodních teritoriálních studií na FSV UK a práv na PF UK. Kromě lidských práv se zajímá o problematiku volebního práva, mezinárodní vztahy současné i minulé a společenský kontext práva.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Nela Černota

Nela studuje právo na PF UK a zajímá se o mezinárodní právo a lidská práva. Strávila jeden semestr na Mexické Národní Autonomní Univerzitě (UNAM) v Mexiku, kde také absolvovala stáž na velvyslanectví ČR. Stážovala dále u Mise Organizace amerických států pro podporu mírového procesu v Kolumbii a u Evropského soudu pro lidská práva. Momentálně je na studijním pobytu v Heidelbergu, kde také pracuje v Max Planck Institutu pro srovnávací veřejné právo a mezinárodní právo. Je členkou správní rady české sekce Amnesty International.

Stážisté:

Andrea Štástková: Andrea studuje magisterský program na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy studuje obor Politologie a mezinárodní vztahy. Během studia absolvovala stáž na Ministerstvu vnitra. Dlouhodobě se zajímá o mezinárodní právo, mezinárodní politiku a studium jazyků.

Tereza Ciupková: Tereza je studentkou posledního ročníku Právnické fakulty Univerzity Karlovy, kde se věnuje zejména cizineckému a azylovému právu. Během studia absolvovala na příklad stáž na Velvyslanectví ČR v Chile a Organizaci na pomoc uprchlíkům v Praze. Momentálně působí v neziskové organizaci, která zřizuje přijímací střediska pro žadatele o azyl v italské Bologni.

Šárka Zoulová: Šárka je studentkou posledního ročníku magisterského oboru Bezpečnostní a strategická studia na Fakultě sociálních studií MU a Mezinárodní rozvojová studia na Mendelově univerzitě. Během studia absolvovala stáž na Ministerstvu zahraničních věcí. Zajímá se především o oblast Latinské Ameriky a porušování lidských práv v souvislosti s organizovaným zločinem.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na Právnické fakultě Masarykovy univerzity a lidská práva a demokratizaci na EIUC (European Inter-University Centre for Human Rights and Democratisation) v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, u Evropského soudu pro lidská práva a u Veřejného ochránce práv. Působí na Nejvyšším správním soudě jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

Stážisté:

Aneta Frodlová: Aneta studuje čtvrtým rokem magisterský studijní obor na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Dlouhodobě se zajímá o ochranu lidských práv a trestní právo, jak v českém, tak mezinárodním kontextu.

Mgr. Pavel Doubek, Ph.D: Pavel vystudoval doktorské studium na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Pracoval v Kanceláři Ombudsmana a na Úřadu Vlády ČR. V roce 2019 se v rámci postdoktorského programu podílel na zřizování národního preventivního mechanismu na Taiwanu.

Simona Úlehlová: Simona je absolventkou Právnické fakulty UK. Během studia absolvovala lidskoprávní stáže v Evropském parlamentu v Bruselu a na Stálé misi ČR při OSN v Ženevě. Dlouhodobě se tak věnuje lidskoprávní problematice, a to i jejím přesahu do zdravotnického práva.

Klára Košťálová: Klára je studentkou čtvrtého ročníku magisterského oboru na Právnické fakultě v Olomouci. Mimo práva studovala na Filozofické fakultě francouzštinu. Oblastí jejího zájmu je především trestní právo, základní lidská práva a jejich ochrana.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokracii

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | web www.centrumlidskaprava.cz
Redakční rada Jan Lhotský (editor), Hubert Smekal, Monika Hanych, Nela Černota,
Lucie Nechvátalová Kontakt na editora jan.lhotsky@centrumlidskaprava.cz
Sazba Michal Oščipovský | ISSN 1804-2392.